

POKAZATELJI PROVEDBE:

- broj polaznika (edukacija, savjetovaništa, grupa za potporu dojenju, trudničkih tečajeva)
- broj osoba iz socijalnih i vulnerabilnih skupina koje su uključene u programe
- praćenje primjene Međunarodnog pravilnika o reklamiranju nadomjestaka za majčino mlijeko
- evaluacija rada savjetovaništa za dojenje
- evaluacija programa "Trudnički tečajevi"
- broj postavljenih klupa za dojenje na novim lokacijama u Gradu Zagrebu
- evaluacija Laktacijske ambulante u Kliničkoj bolnici "Sveti Duh"
- dostupna ambulanta za laktaciju u Kliničkoj bolnici Merkur

3. SREDSTVA ZA PROVEDBU PROGRAMA:

Projekcijom Proračuna Grada Zagreba predviđena su sredstva za provedbu Programa za razdoblje od 2019. do 2021. Sredstva su planirana u Proračunu Grada Zagreba na proračunskoj poziciji Gradskog ureda za zdravstvo: AKTIVNOST 30 GRAD ZAGREB - PROGRAM PROMICANJA DOJENJA.

4. Ovaj će program biti objavljen u Službenom glasniku Grada Zagreba.

KLASA: 021-05/18-01/414
URBROJ: 251-01-05-18-5
Zagreb, 17. prosinca 2018.

Predsjednik
Gradske skupštine
dr. sc. Andrija Mikulić, v. r.

Na temelju članka 9. stavka 1. alineje 6. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (Narodne novine 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 12/12, 35/12 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 70/12, 82/13, 159/13, 22/14 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 154/14 - Uredba, 70/16 - Uredba i 131/17 - Uredba) i članka 41. točke 2. Statuta Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 23/16, 2/18 i 23/18), Gradska skupština Grada Zagreba, na 18. sjednici, 17. prosinca 2018., donijela je

PLAN

promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti u Gradu Zagrebu za razdoblje 2019. - 2021.

I. UVOD

Na temelju članka 9. stavka 1. alineje 6. Zakona o zdravstvenoj zaštiti jedinica područne (regionalne) sa-

mouprave odnosno Grad Zagreb ostvaruje svoja prava, obveze, zadaće i ciljeve na području zdravstvene zaštite tako da za područje Grada Zagreba donosi jednogodišnje i trogodišnje planove promicanja zdravlja, prevencije te ranog otkrivanja bolesti. Ovom odredbom Zakona, županijama se specifično daju ovlasti, ali i odgovornost da aktivno skrbe za zdravlje svojeg stanovništva provođenjem specifičnih mjera zdravstvene politike. To se, prije svega, odnosi na planiranje za zdravlje i upravljanje aktivnostima unapređenja zdravlja te sprečavanja i ranog otkrivanja bolesti. U operativnom smislu županije postaju obvezne izrađivati ciljne (prema potrebama svoje populacije) jednogodišnje i trogodišnje planove aktivnosti u djelokrugu svoje nadležnosti.

Na temelju navedenog članka Zakona, Gradska skupština Grada Zagreba je na 19. sjednici 30. studenoga 2010. donijela Plan promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti u Gradu Zagrebu za razdoblje 2011. - 2014. (Službeni glasnik Grada Zagreba 18/10, u daljnjem tekstu Plan). Gradska skupština je na 34. sjednici, 1. prosinca 2015. donijela Zaključak kojim se produžuje provedba Plana do kraja 2016. (Službeni glasnik Grada Zagreba 25/15), a na 48. sjednici 20. prosinca 2016. donesen je Zaključak kojim se produžuje provedba Plana do 2017. (Službeni glasnik Grada Zagreba 23/16). Gradska skupština Grada Zagreba je na 6. sjednici, 4. prosinca 2017. donijela Zaključak kojim se produžuje provedba Plana do kraja 2018. (Službeni glasnik Grada Zagreba 22/17).

Sukladno obvezama iz Zakona o zdravstvenoj zaštiti aktivnosti u sklopu prijedloga ovoga plana sukladne su sa Zakonom te nacionalnim i gradskim strateškim propisima. U skladu s referentnim okvirom je radi zaštite, očuvanja i unapređenja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti potrebno intenzivirati aktivnosti definirane važećim dokumentima, a u sklopu zadanih mjera. Zdravstveno-statistički pokazatelji iz Zdravstveno-statističkog ljetopisa Grada Zagreba za 2017. također pokazuju zdravstveno stanje stanovništva kao osnovu za usmjerenje potrebnih javnozdravstvenih mjera i intervencija usmjerenih zaštiti, očuvanju i unapređenju zdravlja.

U sklopu ciljeva koji su zadani strateškim dokumentima velik dio aktivnosti usmjeren je na osjetljive dobne skupine, djecu, žene i osobe starije životne dobi, osobe s posebnim potrebama, osobe u terminalnoj fazi bolesti te zaštitu zdravlja radno aktivnog i radno sposobnog stanovništva. Da bi se zaštitilo, očuvalo i unaprijedilo zdravlje, od osobite je važnosti promoviranje zdravih stilova života, zdrava prehrana, tjelesna aktivnost, odgovorno spolno ponašanje, nepušenje i nepijenje, život bez droge te prevencija ostalih oblika ovisničkih ponašanja (internet, kocka), zdravi okoliš, zaštita mentalnog zdravlja, promocija dojenja, zdravo odrastanje, zaštita prava pacijenata i dr. Specifični ciljevi uključuju zaštitu javnozdravstvenog interesa i programima ranog prepoznavanja rizika bolesti te sprečavanje pojave bolesti programima psihosocijalne

pomoći i podrške, rehabilitacije i resocijalizacije. Poticanjem razvijanja zdravih stilova života i jačanjem vlastite odgovornosti građana za zdravlje utjecat će se na kvalitetu i dužinu trajanja života, smanjenje pojavnosti kroničnih nezaraznih bolesti te nekih malignih oboljenja. Javnozdravstveni interes ostvaruje se provedbom mjera i postupaka koji su usmjereni na zaštitu zdravlja stanovništva na području grada Zagreba u suradnji s zdravstvenim ustanovama, koncesionarima, organizacijama civilnog društva, uključujući i stručna društva, zaklade te udruge pacijenata.

Institucionalan okvir djelovanja u području odabira prioritetnih aktivnosti je i Gradski strateški projekt "Zagreb - Zdravi grad". Projekt se provodi sukladno smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije - europske mreže Projekta "Zdravi gradovi", a na temelju implementacije odrednica "Health 2020", što obvezuje na kontinuiran nastavak na prioritetima VI. faze Projekta (2015-2019). Obveza proizlazi i iz Zaključka o pristupanju Grada Zagreba VI. fazi Projekta "Zdravi grad" Europske mreže zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije (Službeni glasnik Grada Zagreba 16/14).

II. SUSTAV ZDRAVSTVA U GRADU ZAGREBU

"Zdravlje je stanje potpunog tjelesnog, psihičkog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsutnost bolesti"

Svjetska zdravstvena organizacija je definirala pojam zdravlja.

Zdravlje sve više percipiramo kao društvenu vrijednost. Laičko definiranje zdravlja opisuje zdravlje najvećim dobrom, blagostanjem i sposobnošću funkcioniranja. Profesionalno medicinsko definiranje zdravlja polazi od sustava simptoma bolesti, a socijalno shvaćanje zdravlja ima ishodište u multidimenzionalnosti, jedinstvu somatske, psihičke i društvene komponente. Zdravlje samo po sebi nije vrijednost, jer zdravlje nije krajnji cilj ni primarno sredstvo, ali neprijeporno bitna se vrijednost zdravlja sastoji u tome da ljudima omogućuje da žive potpunim životom. Upotreba definicije *"Zdravlje nije puko nepostojanje bolesti, već stanje potpunoga fizičkog, mentalnog, duhovnog i socijalnog blagostanja"* stoga je sve učestalija.

Poimanje zdravlja može biti statičko - "unutarnje biofizičko stanje u kojem postoji biološki i statičko normalno funkcioniranje organa i sustava organa" ili dinamičko - "zdravlje je određeno kvalitetom življenja." Funkcionalno-strukturalne definicije zdravlja, određuju zdravlje kao stanje optimalne sposobnosti pojedinca za djelotvorno obavljanje uloga i zadaća za koje je socijaliziran, a adaptacijske definicije određuju zdravlje kao opći sklad, odnos ravnoteže ili uspješne adaptacije čovjeka fizičkom i socijalnom okruženju".

Zdravlje pojedinca određeno je osim nasljedem i utjecajem odgoja, obrazovanja i kulture, sustavom zdravstvene

i socijalne zaštite ali i društvenim procesima, ekonomskog gospodarstvom i okolinom. Kad govorimo o zdravlju zajednice, za što se često upotrebljava termin zdravstveno stanje, važno je istaknuti da to nije zbroj svih zdravih ili bolesnih pojedinaca. Jednako tako zdravlje građana ne ovisi samo o dobrom ili lošem zdravstvenom sustavu, već je ono i odraz demografskih, socijalnih, ekonomskih i političkih utjecaja te zdravstvenog ponašanja građana. Zdravstveno ponašanje su ponašanja i aktivnosti pojedinaca radi unapređenja vlastitog zdravlja, prevencije ili ranog otkrivanja bolesti, utvrđivanja vlastitog stanja zdravlja i mogućnosti liječenja te ispunjavanje uputa i savjeta o liječenju.

Briga za zdravlje nije samo pravo i obveza zdravstvenog sustava, već cjelokupne zajednice, od pojedinca koji je odgovoran za vlastito zdravlje do lokalne zajednice koja u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti prema *Ustavu* ima obvezu *"osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša."* Na temelju *Zakona o zdravstvenoj zaštiti* Grad Zagreb kao jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave provodi društvenu skrb za zdravlje građana u skladu s utvrđenim pravima i obvezama osiguravajući uvjete za očuvanje i poboljšanje zdravlja stanovništva te ostvarivanje prava zdravstvene zaštite na svom području.

Zdravstvena zaštita obuhvaća sustav društvenih, skupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unapređenje zdravlja, sprečavanje bolesti, rano otkrivanje bolesti, pravodobno liječenje te zdravstvenu njegu i rehabilitaciju. Svaki građanin Grada Zagreba ima pravo na zdravstvenu zaštitu i mogućnost ostvarenja najviše moguće razine zdravlja u skladu s odredbama *Zakona o zdravstvenoj zaštiti* i *Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju*.

Pravo na zdravstvenu zaštitu realizira se u sklopu obveznoga zdravstvenog osiguranja pod jednakim uvjetima za sve osigurane osobe Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO-a), a obuhvaća: primarnu zdravstvenu zaštitu, specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu, bolničku zdravstvenu zaštitu, pravo na korištenje lijekova koji su utvrđeni osnovnom i dopunskom listom lijekova HZZO-a, pravo na stomatološko-protetsku pomoć i stomatološko-protetske nadomjeske, pravo na ortopedsku i druga pomagala te pravo na zdravstvenu zaštitu u inozemstvu. Mrežu javne zdravstvene službe na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini financira Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, dok građani mogu ostvariti zdravstvenu uslugu i u privatnim ordinacijama i ustanovama koje nisu ugovorni subjekti HZZO-a, a tada usluge financiraju sami.

2.1. Organizacija zdravstvene zaštite

Zdravstvena zaštita je organizirana na trima razinama koje su međusobno povezane u pružanju zdravstvene skrbi građanima Grada Zagreba. To su primarna, sekundarna i tercijarna zdravstvena zaštita.

Na primarnoj razini zaštitu organiziraju i provode domovi zdravlja, privatni zdravstveni djelatnici, ljekarne, ustanova za hitnu medicinsku pomoć i ispostave zavoda za javno zdravstvo (higijensko-epidemiološka, javnozdravstvena djelatnost i djelatnost školske medicine). Tri doma zdravlja DZ Zagreb - Centar, DZ Zagreb - Istok, DZ Zagreb - Zapad, Ustanova za zdravstvenu njegu u kući, Nastavni zavod za hitnu medicine Grada Zagreba i Nastavni zavod za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar" zdravstvene su ustanove u vlasništvu Grad Zagreba, dok je Dom zdravlja MUP-a u vlasništvu RH. Uz navedene ustanove, zdravstvenu zaštitu provode i privatni zdravstveni djelatnici.

Na sekundarnoj razini građani Grada Zagreba ostvaruju zdravstvenu zaštitu preko poliklinika i bolnica. Zdravstvene ustanove (poliklinike) na sekundarnoj razini zdravstvene djelatnosti osnivač kojih je Grad Zagreb su: Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Poliklinika Zagreb, Poliklinika za reumatske bolesti, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju "Dr. Drago Čop", Poliklinika za prevenciju kardiovaskularnih bolesti i rehabilitaciju (tzv. Srčana), Stomatološka poliklinika Zagreb, Poliklinika za bolesti dišnog sustava. Zdravstvene ustanove na sekundarnoj razini zdravstvene djelatnosti koje je osnovao Grad Zagreb su i sljedeće ustanove (bolnice): Psihijatrijska bolnica *Sveti Ivan*, Dječja bolnica Srebrnjak, Specijalna bolnica za plućne bolesti, Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež te Specijalna bolnica za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama. Osim nabrojanih ustanova koje su u vlasništvu Grada Zagreba, u zdravstvenoj skrbi za građane punopravno sudjeluju i privatne poliklinike

Zdravstvenu djelatnost na tercijarnoj razini obavljaju kliničke bolnice, klinički bolnički centri te nacionalni zavodi - Klinička bolnica "Sveti Duh" i Klinika za psihijatriju Vrapče te pet kliničkih zdravstvenih ustanova, osnivač kojih je Republika Hrvatska: Klinički bolnički centar Zagreb, Klinički bolnički centar *Sestre milosrdnice*, Klinička bolnica Dubrava, Klinička bolnica Merkur, Klinika za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević" i Klinika za dječje bolesti Zagreb.

2.1.1. Mreža usluga-preventivni pregledi *Opća/obiteljska medicina*

U veljači 2018. u sklopu djelatnosti obiteljske medicine u Gradu Zagrebu radilo je 443 tima. U koncesiji su djelovala 244 tima obiteljske medicine (55%), tj. liječnici su imali sklopljen ugovor s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje o pružanju zdravstvene zaštite svojim osiguranicima te ugovor s pojedinim domom zdravlja (DZ) o zakupu ordinacije (prostora i opreme) u kojoj rade uz propisanu naknadu. U 2018. u koncesiji je osam timova više nego u 2017. godini. Udio timova koji djeluju u koncesiji se smanjivao do kraja 2017., te je čak

46 timova bilo manje u odnosu na 2012., a povećao se u veljači 2018. Udio timova obiteljske medicine zaposlenih u domu zdravlja iznosi 45%, a svega 3,2% su potpuni privatnici. U 2017. prema službenim podacima iz zdravstveno-statističkog ljetopisa Grada Zagreba za 2017., zdravstvenu zaštitu pružalo je 237 liječnika specijalista, 251 doktor medicine i 437 djelatnika s višom, srednjom i nižom stručnom spremom. Među timovima u koncesiji bilo je više specijalista nego doktora medicine koji su se zadržali unutar domova zdravlja, gdje je broj doktora medicine veći od specijalista. U skrbi timova obiteljske medicine registrirana su 683.133 korisnika zdravstvene zaštite, odnosno 85,8% od ukupno 796.412 osiguranika. Prosječan broj osoba po timu obiteljske medicine iznosio je 1.632 (2016. godine 1.761), a prosječan broj korisnika 1.400 (2016. godine 1.509).

U djelatnosti obiteljske medicine u 2017. ukupan broj posjeta iznosi 7.003.886 (2016. godine 7.086.701 posjeta) i od toga 2.059.944 pregleda (2016. godine 2.199.923 pregleda). Liječnik obiteljske medicine pregledao je svega 29% osoba koje su se u bilo kojem obliku koristile zdravstvenom zaštitom.

Zabilježeno je 1.119.606 upućivanja na specijalističke preglede (2016. godine 1.157.721 upućivanje na specijalističke preglede). Upućivanja na specijalističke preglede čine 16 % ukupnog broja posjeta, odnosno 54% ukupnog broja pregleda u ordinacijama obiteljske medicine. U djelatnosti obiteljske medicine u 2017. zabilježen je ukupno 42.855 posjeta u kući (2016. godine 41.579), što je manje od 1% svih posjeta liječniku obiteljske medicine. U kućnim posjetima pregledano je 41.234 osoba (2016. godine 40.136 osoba), što je nešto manje od 2% ukupnog broja pregleda. Podaci o utvrđenim bolestima i stanjima pokazuju najčešću medicinsku problematiku zbog koje korisnici dolaze u ordinacije obiteljske medicine. Evidentira se svaki posjet liječniku koji uključuje i akutnu i kroničnu bolest tijekom godine. Prema pravilima bilježi se svaka epizoda akutne bolesti, a kronična bolest ili stanje jednom godišnje uz navođenje šifre prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti (MKB-10).

Preventivni pregledi u obiteljskoj medicini

Prema podacima godišnjih izvješća primarne zdravstvene zaštite zamijećen je vrlo malen broj obavljenih preventivnih i sistematskih pregleda u ordinacijama opće/obiteljske medicine. Takvo zanemarivanje aktivnosti povezanih s očuvanjem i unaprjeđenjem zdravlja, a posvećivanje dominantno kurativnih aspekata zdravstvene zaštite rezultiralo je i nužnošću mijenjanja zdravstvene politike.

Godine 2004. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje pokrenuli su Program provođenja preventivnih pregleda osiguranika starijih od 45 godina uz plaćanje timu opće/obiteljske medicine za pruženu uslugu pregleda. Od tada se Program kontinuirano provodi svake godine, uz određene izmjene u sadržaju i opsegu obavljenih pretraga, dobnoj

granici osiguranika ili načinu financiranja izvršitelja, odnosno liječnika opće/obiteljske medicine. Tako se 2005. dobná granica osiguranika pomiče na 50 godina.

Od 2007. obavljani preventivni pregledi više se ne plaćaju liječnicima obiteljske medicine po usluzi, nego se provode u okviru pripadajućega godišnjeg novčanog iznosa ("glavarine"), što je znatno utjecalo na smanjenje godišnjeg broja obavljenih pregleda. Tijekom 2017. nastavlja se provođenje navedenog programa uz uvođenje novih oblika evidencije preventivnih pregleda u obiteljskoj medicini (paneli dijabetesa, paneli hipertenzije, paneli kronične opstruktivne plućne bolesti, paneli za rak kože s dermatoskopijom, paneli rasta i uhranjenosti te paneli zdravo dijete). Osobe starije od 50 godina koje nisu bile kod izabranog liječnika opće/obiteljske medicine najmanje dvije godine imaju pravo na besplatan preventivni pregled i određene laboratorijske pretrage. Svi korisnici zdravstvene zaštite trebali bi biti adekvatno obaviješteni o svome pravu (medijska kampanja, plakati u domovima zdravlja) ili na pregled pozvani od strane liječnika.

Navike

U sklopu postupka uzimanja osobne anamneze evidentiraju se navike pušenja i konzumacije alkoholnih pića kao rizičnih čimbenika za nastanak brojnih kroničnih i malignih bolesti. Od 694 preventivno pregledane osobe 16 osoba nije se izrazilo o navici pušenja. Od ukupno 678 osoba 29,1% su pušači, 18% bivši pušači, a 52,9% nepušači. Udio žena nepušača od 60,1% veći je za 15,1% od udjela muškaraca nepušača. Udio muškaraca bivših pušača (23,8%) dvostruko je veći od udjela žena bivših pušača (12,8%) te udio muškaraca koji puše više od 20 cigareta dnevno (10,3%) u odnosu na udio žena koje puše više od 20 cigareta dnevno (5,3%). Od 694 preventivno pregledane osobe, 29 se nije izrazilo o navici konzumiranja alkoholnih pića. Od ukupno 665 osoba 60,2% izjavilo je da uopće ne pije alkoholna pića. Razlike po spolovima izraženije su nego kod navika pušenja. Postotak žena koje su izjavile da ne piju alkoholna pića iznosi 78,7%, u odnosu na 40,6% muškaraca. I muškarci i žene koji konzumiraju alkohol najčešće piju od dva do tri pića tjedno. Alkoholna pića konzumiralo je 54,5% muškaraca, dok je svega 19,6% žena konzumiralo alkoholna pića.

Stanje uhranjenosti

Prema indeksu tjelesne mase (ITM) preventivno pregledane osobe svrstane su u pet skupina koje pokazuju stanje uhranjenosti. Visina i težina izmjerena je kod 688 osoba te je izračunat ITM. Od ukupno 321 izmjerenog muškaraca svega 18,4% bilo je normalno uhranjeno, dok je 80,7% pretilo (umjereno pretilo 51,7%, teško pretilo 26,2% te vrlo teško pretilo 2,8%).

Od 367 izmjerenih žena 34,3% bilo je normalno uhranjeno.

Kao i kod muškaraca dominirala je pretilost s udjelom od 64,3% (umjereno pretilo 39,5%, teško pretilo 22,1% te vrlo teško pretilo 2,7%).

Uspoređujući odnose udjela normalno uhranjenih osoba ističe se dvostruko manji udio normalno uhranjenih muškaraca u odnosu na žene, dok su udjeli teško pretilih i vrlo teško pretilih podjednaki.

Krvni tlak

Krvni tlak izmjeren je kod ukupno 686 osoba jednokratno, u sjedećem položaju. Kao hipertenzija definiran je sistolički tlak iznad 140 mmHg uz dijastolički tlak iznad 90 mmHg. Kao izolirana sistolička hipertenzija definiran je sistolički tlak iznad 140 mmHg uz dijastolički tlak ispod 90 mmHg, dok je kao izolirana dijastolička hipertenzija definiran dijastolički tlak iznad 90 mmHg uz sistolički tlak ispod 140 mmHg.

Tlak prema definiranom kriteriju unutar graničnih vrijednosti imalo je 60,5% osoba (57,6% muškaraca i 63,1% žena). Izolirana sistolička hipertenzija utvrđena je kod 20,8% osoba (22,3% muškaraca i 19,6% žena). Hipertenzija je utvrđena kod 14,9% osoba (15,2% muškaraca i 14,6% žena), a izolirana dijastolička hipertenzija kod 3,8% osoba (5% muškaraca i 2,8% žena).

U apsolutnim brojevima to znači da je programom zamijećeno 271 dijagnoza povišenog krvnog tlaka kod osoba koje tijekom posljednje dvije godine nisu zatražili liječničku pomoć niti su bile svjesne svojeg zdravstvenog poremećaja iako im je bila potrebna liječnička skrb. Povišeni krvni tlak značajan je faktor rizika za razvoj kardiovaskularne bolesti.

Palpatorni pregled dojki

Od ukupno 371 pregledanih žena palpatorni pregled dojki učinjen je kod 325 žena (87,6%). Suspektan čvor detektiran je kod 13 žena, a uredan nalaz imalo je 296 žena (91,1%). Odbilo je pregled 16 žena.

Papa-test i mamografija

Papa-testu u posljednje tri godine podvrglo se 218 žena (60%) od ukupno 366. Za 5 žena podatak nije zabilježen. Porastao je broj žena starijih dobnih skupina koje su se podvrgle Papa-testu u protekle tri godine, što se vjerojatno može povezati s provođenjem Nacionalnog programa prevencije raka vrata maternice kojim su obuhvaćene žene u dobi do 65 godina.

Edukacija žena o potrebama redovitoga ginekološkog pregleda nužna je i u starijoj dobnj skupini. U posljednje tri godine mamografiji se podvrglo 256 (69%) od 371 žene. Za 5 žena podatak nije zabilježen.

Digitorektalni pregled

Digitorektalni pregled učinjen je kod 650 osoba. Pregled su odbile 44 osobe.

Pritom je kod 321 (87%) žene nalaz bio bez osobitosti, a kod 32 žene (9%) pronađene su patološke pojave. Od patoloških pojava evidentirani su hemoroidi, suspektna otekline i svježa krv, zasebno ili kao komorbiditet. Kod 236 (73%) muškaraca nalaz digitorektalnoga pregleda bio je bez osobitosti. Udio muškaraca s patološkim nalazom veći je nego kod žena i iznosi 19% (61 muškarac). Od patoloških pojava kod 34 ispitanika evidentirani su hemo-

roidi, kod 22 ispitanika povećana prostata te kod četiri ispitanika svježa krv i jednog suspektna oteklina, zasebno ili kao komorbiditet.

Novootkrivene bolesti

Od ukupno 694 preventivno pregledane osobe kod 345 (49,7%) postavljena je sumnja na jednu ili više novootkrivenih bolesti. Udio žena s postavljenom sumnjom na novootkrivene bolesti manji je (44,7%) nego kod muškaraca (55,4%). Apsolutni brojevi upozoravaju na to da je postavljena sumnja na bolest kod 345 osobe koje u protekle dvije godine nisu imale nikakvih subjektivnih simptoma. U promatranoj skupini dominiraju endokrine bolesti s udjelom od 48%. Slijede cirkulacijske bolesti s 30% udjela. Te dvije skupine čine tri četvrtine novootkrivenih i suspektnih bolesti. Na trećem mjestu nalaze se bolesti krvotvornog sustava (9%). Na četvrtom su mjestu bolesti mokraćnog sustava (4%), a na petom bolesti mišićno-koštanog sustava (4%).

Kod 345 od ukupno 694 pregledanih osoba dijagnostičirana je 1061 novootkrivena bolesti ili stanje. Značajno dominira pretilost (351 ili 33%). Slijede hipertenzija (215 ili 20%), hemoroidi (101 ili 10%), anemija zbog manjka željeza (97 ili 9%) i šećerna bolest (79 ili 7%).

Polovinu izdvojenih pojedinačnih suspektnih bolesti upravo su rizici kardiovaskularnih bolesti koji su ujedno i najčešći uzročnici mortaliteta stanovnika Grada Zagreba.

Intervencije

Intervencija je poduzeta kod 223 (69%) muškarca i 221 (60%) žene od 694 ukupno pregledane osobe.

Najčešće intervencije su bile: liječnički savjet, upućivanje na dodatne pretrage, upućivanje specijalistu i na laboratorijske pretrage te uvođenje nove terapije.

Rezultati analize koji ističu opseg novootkrivenih bolesti i njihovu distribuciju pokazuju na punu vrijednost ovog programa specifičnost kojeg je upravo obuhvat osoba koje nisu samoinicijativno zamijetile neki od specifičnih ili nespecifičnih simptoma ili znakova bolesti te posjetile liječnika obiteljske medicine i zatražile pomoć, odnosno liječenje. Drugi vrijednosni moment ovakvih programa je da liječnik obiteljske medicine aktivno poziva osobu za razliku od pasivnog pristupa koji uključuje pacijentov samostalni dolazak u ambulantu. Analiza rezultata provedenog programa nudi pokretačima (MZ, HZZO) i provoditeljima (liječnici obiteljske medicine) jasnu sliku o potrebi za izmjenom pojedinih komponenti (definiраних kriterija pozivanja pacijenata ili procesa provođenja). Preventivnu djelatnost nužno je nastaviti kontinuirano provoditi ponajprije u skupini osoba starije životne dobi da bi se pravovremeno zamijetili simptomi bolesti te poduzela odgovarajuća zdravstvena intervencija.

Zdravstvena zaštita dojenčadi i male djece

U 2017. zdravstvenu zaštitu dojenčadi i predškolske djece u Gradu Zagrebu pružalo je 59 timova specijalista pedijataru s punim radnim vremenom. Ukupno su osigurana 85.124 djeteta u dobi do 18 godina. Od toga ih

se 76.963 (90,4%) koristilo uslugama zdravstvene zaštite. Skrb o bolesnoj djeci školske dobi od 7 do 18 godina u Gradu Zagrebu mogu provoditi specijalisti pedijatri, specijalisti opće/obiteljske medicine i doktori medicine primarne zdravstvene zaštite (PZZ) prema izboru roditelja. Zbog nedovoljnog broja specijalista pedijataru na razini primarne zdravstvene zaštite Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje upućuje djecu školske dobi u kurativnu djelatnost obiteljske medicine. Od ukupnog broja od 85.124 osigurana djeteta u sustavu zdravstvene zaštite dojenčadi i male djece, njih 69% (58.991) predškolske je dobi, a 31% (26.133) školske dobi. Usluge preventivne zdravstvene zaštite, koje uključuju cijepjenja te sistematike preglede i sve ostale preventivne aktivnosti za djecu školske dobi, pružaju timovi školske medicine Službe za školsku i adolescentnu medicinu pri Nastavnom zavodu za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar".

Zabilježena su 89.924 (18%) upućivanja na daljnju specijalističku obradu. Jedno upućivanje specijalistu drugih djelatnosti dolazi na tri pregleda, odnosno na pet posjeta pedijatru.

Medicina rada

U 2017. djelatnost medicine rada u Gradu Zagrebu provodila su 32 tima s punim radnim vremenom i 3 tima s djelomičnim radnim vremenom. Zdravstvenu zaštitu pružalo je 37 specijalista medicine rada i tri liječnika drugih specijalnosti, uz 50 djelatnika s višom, srednjom i nižom stručnom spremom i 18 nezdravstvenih djelatnika (psiholozi i socijalni radnici). Od ukupno 81.105 preventivnih pregleda u djelatnosti medicine rada (2016. godine 79.097 preventivnih pregleda) strukturalno je najviše bilo periodičnih pregleda (46.247 ili 57%).

Ostali pregledi su prethodni pregledi (20.632 ili 25%), sistematski pregledi (7.751 ili 10%), ciljani pregledi (4.116 ili 5%) i kontrolni pregledi (2.358 ili 3%).

U djelatnosti medicine rada utvrđeno je ukupno 53.212 bolesti i stanja (2016. godine 73.398 bolesti i stanja).

Hitna medicinska pomoć

U Gradu Zagrebu u 2017. u djelatnosti hitne medicinske pomoći djelovalo je ukupno 125 timova, od čega su 84 tima pružala hitnu medicinsku pomoć, a 41 tim sanitetski prijevoz. U Nastavnom zavodu za hitnu medicinu Grada Zagreba zaposlena su 84 liječnika (25 specijalista hitne medicinske pomoći i 59 doktora medicine) uz 146 zdravstvenih djelatnika s visokom, višom i srednjom stručnom spremom i 142 vozača sanitetskih i ostalih vozila.

U Gradu Zagrebu hitna medicinska pomoć osigurana je za 1.002.404 osobe koje prema procjeni Državnog zavoda za statistiku stanuju i privremeno borave na području Grada Zagreba. Prosječno je jedan tim hitne medicinske pomoći skrbio za 8 020 osoba.

Tijekom 2017. u Gradu Zagrebu ukupno je realizirano 204.237 intervencija (posjet i pregled pacijenta). Više od polovine aktivnosti odnosilo se na sanitetski prijevoz (129.521 sanitetski prijevoz). Najviše intervencija pru-

ženo je u kući pacijenta (49.950 intervencije), od čega su 66% bile intervencije osobama starijim od 65 godina (32.785 intervencija). Sljedeće po zastupljenosti bile su intervencije na terenu s ukupno 14.920 slučajeva, od čega su 71% (10.560 intervencija) bile intervencije osobama srednje životne dobi (od 20 do 64 godine starosti).

Zaštita i liječenje zubi

U 2017. u djelatnosti za zaštitu i liječenje usta i zubi u Gradu Zagrebu radilo je 509 timova s punim radnim vremenom i 23 tima s djelomičnim radnim vremenom. Ugovor s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje (HZZO) imalo je 200 timova dentalne medicine (38%) u koncesiji, 182 tima (34%) djelovalo je u sklopu domova zdravlja, dok je 150 timova dentalne medicine (28%) bilo bez ugovora s HZZO-om. U privatnom vlasništvu djelovalo je 20 timova više nego 2016., a u koncesiji 8 timova više.

Zdravstvenu zaštitu pružalo je 515 doktora dentalne medicine i 17 specijalista ostalih užih stomatoloških specijalnosti, uz 456 zdravstvena djelatnika s višom, srednjom i nižom stručnom spremom. Ukupan broj osiguranika u skrbi liječnika dentalne medicine iznosio je 918.837. Svega 295.704, odnosno 32,2% osiguranika, koristilo se uslugama liječnika dentalne medicine. Prosječan broj osiguranika po timu za zaštitu i liječenje usta i zubi iznosio je 1.727 (2016. iznosio je 1.879).

Zdravstveni pokazatelji u populaciji školske djece i mladih

Djeca i mladi su zbog specifičnosti razdoblja rasta, sazrijevanja i školovanja osobito osjetljiva populacijska skupina i nedvojbeno zahtijevaju specifičan pristup, što uključuje odgovarajuću zdravstvenu skrb. Službe koje se bave djecom i mladima trebaju biti otvorene, dostupne, raspoložive, djelotvorne te djelovati na načelima pravičnosti, uz zajamčenu povjerljivost, a osoblje treba biti posebno educirano, sa znanjem iz adolescentne psihologije i razvoja, imati razvijene interpersonalne vještine te biti senzibilizirano za različitosti.

Temeljne zadaće službe su rano utvrđivanje i prepoznavanje bolesti i poremećaja, prevencija rizičnih i društveno neprihvatljivih ponašanja, usvajanje zdravih načina življenja, razvoj odgovornosti za vlastito zdravlje, zaštita mentalnog zdravlja, osobito u vezi sa školom i školskim okruženjem, zaštita reproduktivnog zdravlja uključujući odgovorno spolno ponašanje i pripremu za roditeljstvo. Prema Mreži javne zdravstvene službe u Gradu Zagrebu usustavljeno je 37 timova školske i adolescentne medicine. U Službi je u 2017. radilo 30 specijalista školske medicine, pet doktora medicine i tri liječnice na specijalizaciji.

Služba se sveukupno skrbi o 170.195 učenika i studenata, što je 4.599 korisnika po timu.

U 2017. sve aktivnosti su se odvijale prema Programu te su zadaće ispunjavane prema planu. U 2017. obavljeno je 38.720 sistematskih pregleda ukupno. Ukupan broj učenika u osnovnim i srednjim školama i u Gradu Zagrebu kontinuirano se, iako ne naglo, smanjuje.

Stanje uhranjenosti djece i mladih

Tjelesna težina i visina te indeks tjelesne mase (ITM), jedan su od temeljnih i najčešće rabljenih pokazatelja stanja uhranjenosti. Podaci iz sistematskih pregleda trebali bi biti dobar izvor informacija o stanju uhranjenosti generacija u kojima se sistematski pregledi provode. Računalni program na temelju tjelesne visine i težine izračunava indeks tjelesne mase (ITM) i uspoređuje ga za određenu dobnu skupinu s hrvatskim referentnim vrijednostima. No referentne vrijednosti izračunate su od 6,5 godina života, što u hrvatskim okolnostima ne odgovara aktualnoj situaciji. Naime, na pregled dolaze i djeca koja u vrijeme pregleda još nemaju šest godina te iako se vrijednosti pokušavaju prilagoditi najbližoj dobnoj skupini, nisu pouzdane niti se mogu tumačiti kao relevantne, već samo s ograničenom pouzdanošću. U starijim generacijama (peti i osmi razred osnovne škole, prvi razred srednje škole i prva godina studija), rezultati se mogu smatrati posve relevantnima i upozoravaju na situaciju koja je anegdotalno prepoznata: u Hrvatskoj je visok udio djece i mladih s prekomjernom tjelesnom težinom, pa i preti-lošću. Valja upozoriti da indeks tjelesne mase nije posve pouzdan pokazatelj, osobito kod muškog spola. Na prvoj godini studija nalazi se visok udio mladića s ITM-om višim od 25, što bi upozoravalo na povećanu tjelesnu težinu. No kod muškog spola, osobito kod mladih koji se bave tjelesnom aktivnošću bilo rekreativno bilo natjecateljski, mišićna masa može dovesti do povećanja ITM-a, a bez znakova pretilosti.

Sistematski pregledi

Sistematski pregledi se provode radi praćenja rasta i razvoja te kontrole zdravstvenog stanja i utvrđivanja poremećaja zdravlja. Obavljaju se u osnovnim, srednjim školama i na prvoj godini fakulteta. U svakom od uzrasta, odnosno razreda, usmjereni su na specifične značajke razvojnog razdoblja. Obveza provođenja sistematskog pregleda djeteta prije upisa u prvi razred osnovne škole regulirana je važećim zakonskim propisima. Pregled je usmjeren, ne samo sagledavanju i procjeni zdravstvenog stanja, već i procjeni psihofizičke spremnosti za školu i obrazovanje.

Zarazne bolesti, cijepljenje i docjepljivanje

Cijepljenje se provodi se prema obveznom godišnjem programu cijepljenja, a uključuje i pregled prije cijepljenja radi utvrđivanja kontraindikacija. Zbog prisutne percepcije da su odbijanja redovitog programa cijepljenja sve proširenija, a kako je odgovarajući obuhvat predviđene kohorte preduvjet za učinkovito djelovanje cijepljenja kao preventivne populacijske mjere, istraženo je zbog kojih razloga i koliko djece nije cijepljeno. Vrlo je duga tradicija nadzora nad zaraznim bolestima na ovim područjima, pa je unatoč potprijavljanju, posebice manje teških kliničkih slika bolesti, moguće pratiti trend kretanja zaraznih bolesti. Svrha je mreže higijensko-epidemioloških timova da neprekidno prima i prikuplja obavi-

jesti o broju oboljelih osoba od zaraznih bolesti prema dijagnozama ili pojavi epidemija poznatih i nepoznatih bolesti te promptno na takvu obavijest odgovara protuepidemijskim mjerama. Na temelju pojedinačnih prijava oboljenja od zaraznih bolesti tijekom 2017. godine u Gradu Zagrebu registrirana je ukupno 28.791 oboljela osoba, od čega su od sezonske gripe oboljele 8.593 osobe, dok je od drugih zaraznih bolesti oboljelo 20.198 osoba.

Zakonski propisani cijepni obuhvat (95%) postignut je primovakcinacijom protiv difterije-tetanusa-hripavca (Di-Te-Per), dječje paralize (poliomijelitisa) i *Haemophilus influenzae* tip B i hepatitisa B te u cijepljenju protiv tuberkuloze. Niži obuhvat procijepljenosti (80%) zabilježen je u docjepljivanju protiv difterije-tetanusa-pertusisa, poliomijelitisa, *Haemophilus influenzae* tip B, a najvećim je dijelom rezultat kašnjenja djece na cijepljenje predviđeno obveznim Programom cijepjenja. Unazad nekoliko godina zabilježen je vrlo nizak obuhvat procijepljenosti protiv tetanusa u 60-godišnjaka. Cijepni obuhvat protiv ospica, rubeole i zaušnjaka (MRP) u primovakcinaciji niži je od zakonski propisanog obuhvata (94%), a u revakcinaciji zadovoljavajući. Unazad nekoliko godina primjećuje se porast broja djece koja nisu cijepljena što rezultira nižim cijepnim obuhvatima. U 2017. protiv sezonske je gripe u Gradu Zagrebu ukupno cijepljeno 50.345 osoba. Već se nekoliko godina zamjećuje pad broja osoba cijepljenih protiv gripe (sličan trend zabilježen je i u svijetu) zbog nepovjerenja građana u cjepivo i cijepljenje u sprječavanju gripe, a nakon sezone pandemijske gripe 2009./2010. godine. U sezoni 2016./2017. primijećen je blagi porast broja osoba cijepljenih protiv gripe.

Ostali preventivni pregledi

Ostali se preventivni pregledi obavljaju prema medicinskoj indikaciji, na zahtjev korisnika, institucije ili ustanove. Obuhvaćaju kontrolne preglede nakon preventivnih pregleda, namjenske preglede za utvrđivanje zdravstvenog stanja i sposobnost za nastavu tjelesne i zdravstvene kulture te niz namjenskih pregleda na zahtjev, a uz izdavanje potvrda i mišljenja.

U 2013. Grad Zagreb je pokrenuo projekt **Check Point Zagreb** u suradnji s Hrvatskom udrugom za borbu protiv HIV-a i virusnog hepatitisa HUHIV pa je tako osigurao

uslugu testiranja na hepatitis C i HIV oralnim testovima na slinu te uslugu savjetovanja i psihosocijalne podrške. Kako je u Hrvatskoj testirano na virus HIV-a **tek oko 2 % spolno** aktivne populacije, što je oko četiri puta manje od europskog prosjeka, a ne postoji ni kvalitetna promocija testiranja kao i dostupnost izvaninstitucionalnog testiranja. Check Point - Harm Reduction centar će uvelike pridonijeti povećanju broja testiranih osoba kako na virus HIV-a, tako i na virus hepatitisa C, a u daljnjoj fazi razvoja i povećanje testiranja na druge spolno prenosive bolesti. Centar djeluje u suradnji s Hrvatskim Crvenim križem i Klinikom za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihajljević". Grad Zagreb osigurava sredstva za izvaninstitucionalno testiranje na HIV i hepatitis C za minimalno 1000 korisnika godišnje. Dodatna vrijednost ove usluge je mogućnost da se testiranje obavi anonimno, bez uputnice, neugodnih pitanja i moguće diskriminacije.

III. ODABRANI ZDRAVSTVENI POKAZATELJI U GRADU ZAGREBU

3.1. Odabrani zdravstveni pokazatelji.

Očekivano trajanje života za stanovnika Grada Zagreba iznosilo je u 2016. godini 79,6 godina, što je za 4 godine dulje nego u 2003. kada je iznosilo 75,6 godina. Očekivano trajanje života za muškarce je 76,7 godine, a za žene 82,1 godina.

Tijekom 2016. u Gradu Zagrebu umrlo je 8.528 osoba. Među njima bilo je 47,42% muškaraca i 52,58% žena. Stopa smrtnosti iznosila je 1.062,89 umrlih na 100.000 stanovnika.

Vodeće skupine uzroka smrti u 2016. bile su cirkulacijske bolesti, a te bolesti uzrok su smrti skoro polovice stanovnika Grada Zagreba (3.610 umrlih ili 42,33%). Unutar ove skupine najbrojnije su bile ishemijske bolesti srca i cerebrovaskularne bolesti. Na drugom mjestu nalazi se skupina novotvorina, a najčešće unutar ove skupine su zloćudne novotvorine traheje, bronha i pluća, zloćudne novotvorine debelog crijeva te zloćudne novotvorine dojke. Od ostalih skupina bolesti, kao uzroka smrti, na trećem su mjestu bolesti dišnog sustava, zatim ozljede i trovanja te endokrine bolesti.

Deset vodećih uzroka smrti u 2016. godini: redoslijed, udio istope na 100.000 stanovnika

Red. br.	Bolest	Broj	Udio (%)	Stopa
1.	Ishemijska bolest srca (I20-I25)	1.467	17,20	182,84
2.	Cerebrovaskularne bolesti (I60-I69)	917	10,75	114,29
3.	Zloćudna novotvorina traheje, bronha i pluća (C33-C34)	551	6,46	68,67
4.	Hipertenzivne bolesti (I10-I13)	266	3,12	33,15
5.	Zloćudna novotvorina debelog crijeva (C18-C21)	368	4,32	45,87
6.	Kronična opstruktivna bolest pluća (J44)	232	2,72	28,92
7.	Dijabetes melitus (E10-E14)	306	3,59	38,09

Red. br.	Bolest	Broj	Udio (%)	Stopa
8.	Zloćudna novotvorina dojke (C50)	213	2,50	26,55
9.	Ateroskleroza (I70)	205	2,40	25,55
10.	Insuficijencija srca (I50)	228	2,67	45,39
	Prvih 10 uzoraka	4.753	55,73	592,39
	UKUPNO	8528	100,00	1062,89

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Grada Zagreba za 2017.

Nastavni zavod za javno zdravstvo "Dr. A. Štampar"

3.2. Gerontološko-javnozdravstveni pokazatelji osoba starije životne dobi

Prema popisu stanovništva iz 2011. u Hrvatskoj žive 758.633 stanovnika starija od 65 godina, što je udio od 17,7% cjelokupne populacije. Demografske projekcije upućuju na porast udjela starije populacije na 18,6% u razdoblju od 2011. do 2014. godine (789.124 stanovnika). Stoga se predviđa da će uskoro u Hrvatskoj i Gradu Zagrebu svaki četvrti stanovnik biti stariji od 65 godina. Pritom je udio muškaraca starije dobi (15,22%, 311.458) manji od udjela žena starije dobi (21,79%, 477.666).

Udio dobne skupine iznad 65 godina u ukupnom broju stanovnika Grada Zagreba iznosi 18,04% (N = 144.057), pri čemu udio muškaraca starije dobi iznosi 14,92% (N = 55.687) ukupne muške populacije, a udio žena starije dobi iznosi 20,79% (N = 88.370) ukupne ženske populacije

IV. CILJEVI PLANA PROMICANJA ZDRAVLJA, PREVENCIJE I RANOG OTKRIVANJA BOLESTI

Poštujući važeće strateške okvire i javnozdravstvene pokazatelje ciljevi Plana su:

- zaštita, očuvanje i unapređenje zdravlja stanovništva u gradu Zagrebu;
- poticanje razvijanja zdravih stilova života (zdrava prehrana, tjelesna aktivnost, odgovorno spolno ponašanje, higijena i oralna higijena, zdravstveno prihvatljivo ponašanje prigodom izlaganja štetnom djelovanju čimbenika iz okoliša);
- jačanje vlastite odgovornosti za zdravlje;
- smanjenje pojavnosti kroničnih nezaraznih bolesti provedbom preventivnih i promotivnih aktivnosti;
- prevencija ovisničkog modela ponašanja;
- zaštita i unapređenje mentalnog zdravlja;
- promocija zdravlja
- zdravo odrastanje;
- zaštita zdravlja djelovanjem na čimbenike okoliša (voda, zrak, otpad, buka, smanjenje rizika izlaganja zračenju, utjecaj klimatskih promjena na zdravlje uključujući i štetno djelovanje ultraljubičastoga sunčevog zračenja na zdravlje, svjetlosno onečišćenje, promet, socijalni okoliš, stanovanje, radni uvjeti, obrazovanje);

- prevencija, rano otkrivanje i prepoznavanje čimbenika rizika bolesti te sprečavanje pojave bolesti;
- rana intervencija.

V. PROMICANJE ZDRAVLJA

"Promicanje zdravlja je proces koji ljudima omogućuje da povećaju kontrolu i da unaprijede svoje zdravlje."

Promicanje zdravlja je proces osposobljavanja pojedinca i društva da povećaju nadzor nad odrednicama zdravlja radi unapređenja vlastitog zdravlja. Kao čimbenike koji utječu na zdravlje, odrednice zdravlja možemo podijeliti u dvije skupine: unutarnje (endogene) odrednice zdravlja koje se odnose na biološke čimbenike i vanjske (egzogene) odrednice koje se odnose na fizičko okruženje, čimbenike životnog stila i društveno okruženje. Djelovanje odrednica zdravlja nije izolirano već je u stalnoj međusobnoj interakciji. Zdravlje stoga nije moguće definirati uskim terminom odsutnosti bolesti, jer zdravlje doista jest vrijednost i izvor koji omogućuje ljudima da vode individualno, društveno i gospodarski produktivan život.

Cilj unapređenja zdravlja je ostvarenje potpunoga fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja i omogućavanje pojedincima ili grupi da prepozna i uvidi svoje potrebe te da se mijenja ili nosi s okolinom radi poboljšanja vlastitog zdravlja. Budući da su zdravstvene potrebe samo dio ljudskih potreba, za unapređenje zdravlja nije odgovoran samo zdravstveni sustav, jer fizičko, psihičko i socijalno blagostanje moguće je ostvariti samo kontinuiranom suradnjom s drugim društvenim sustavima. Poboljšanje zdravlja zahtijeva osiguranje osnovnih preduvjeta: mir, dom, obrazovanje, hrana, priroda, zdrav okoliš, socijalna pravda i jednakost (odrednice zdravlja). Unapređenje zdravlja stoga je usmjereno i na političke, ekonomske, društvene, kulturne, okolišne, biološke i druge čimbenike ponašanja kojima djelujemo na poboljšanje zdravlja.

Svrha provedbe promicanja zdravlja u Gradu Zagrebu je ulaganje i akcije koje bi se učinkovito odrazile na: odrednice zdravlja, zdravstvenu dobit građana, smanjivanje nejednakosti u zdravlju, ljudska prava i izgradnju društvenog kapitala Grada Zagreba.

Aktivnosti iz programa i projekata iz područja promicanja zdravlja provodit će se sljedećim programima i projektima:

- a) promicanje i unapređenje zdravlja u okruženju (obitelj, zajednica, vrtić, škole, radna mjesta, mediji);

- b) promicanje i unapređenje zdravlja za ciljanu populaciju (djecu i mlade, žene i trudnice, vulnerabilne skupine);
- c) promicanje i unapređenje zdravlja djelovanjem na životne navike i rizične čimbenike zdravlja (dojenje, prehrana, tjelesna aktivnost, higijena i oralna higijena, stres, uporaba sredstva ovisnosti, kolesterol i povišeni krvni tlak, povišeni šećer u krvi, spolno prenosive bolesti, ozljede);
- d) promicanje i unapređenje zdravlja djelovanjem na čimbenike okoliša (voda, zrak, UV zračenje, otpad, buka, promet, socijalni okoliš - stanovanje, radni uvjeti, obrazovanje).

5.1. PROGRAMI I PROJEKTI IZ PODRUČJA PROMICANJA ZDRAVLJA

Tablica 1. **Strateški okvir za promicanje zdravlja**

Strateški okvir za promicanje zdravlja			
OKRUŽENJE	CILJNA POPULACIJA	ŽIVOTNE NAVIKE I RIZIČNI ČIMBENICI	ČIMBENICI OKOLIŠA
OBITELJ	DJECA I MLADI	ŽIVOTNE NAVIKE Dojenje	Voda Zrak
ZAJEDNICA	ŽENE I TRUDNICE	Prehrana Tjelesna aktivnost Osobna higijena i higijena okoliša	Otpad Buka Promet
VRTIĆI, ŠKOLE RADNO MJESTO MEDIJI	VULNERABILNE SKUPINE Djeca s teškoćama u razvoju Osobe s invaliditetom Osobe s mentalnim poremećajima Kronično bolesne osobe Starije i nemoćne osobe Osobe oboljele od PTSP-a Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi Jednoroditeljske obitelji	RIZIČNI ČIMBENICI Stres Uporaba sredstva ovisnosti (nikotin, droge, alkohol), drugi oblici ovisničkog ponašanja (internet, kocka) Nedostatna fizička aktivnost Nezdrave prehrambene navike Kolesterol i krvni tlak Povišeni šećer u krvi Spolno prenosive bolesti Ozljede	SOCIJALNI OKOLIŠ Stanovanje Radni uvjeti Obrazovanje

Unutar ovog strateškog okvira za promicanje zdravlja mogući su različiti načini planiranja, implementacije i evaluacije programa promicanja zdravlja sukladno odabranim javnozdravstvenim prioritetima, čimbenicima nastanka, mogućnostima rješavanja, uvidu u modele dobre prakse i sredstva kojima se raspolaže.

Tablica 2. **Plan promicanja zdravlja u okruženju**

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
OBITELJ	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, individualni i savjetovanijski rad i druge aktivnosti za unapređenje roditeljskih vještina i podršku obitelji u promicanju zdravih stilova življenja, prevenciji rizičnih ponašanja (neodgovorno spolno ponašanje, ovisnosti o drogama, alkoholu, kocki, internetu) i zaštiti zdravlja (komunikacija i tolerancija u obitelji, odgoj djece u pubertetu i adolescenciji, odgoj i skrb za djecu izvan sustava obrazovanja i u odgojno-popravnim ustanovama, odgoj neurorizične djece i djece s teškoćama u razvoju, odgoj djece s poremećajem pažnje / hiperaktivnim poremećajem i djece s poteškoćama u učenju, odgoj djece sa šećernom bolešću, odgoj djece astmatičara, odgoj djece roditelja ovisnika, skrb o djeci s malignim bolestima, skrb o djeci oboljeloj od epilepsije i celijakije, poremećaja hranjenja (anoreksija, bulimija, kompulzivno prejedanje) te drugih metaboličkih poremećaja (pretilost)	2019. - 2021. kontinuirano

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
ZAJEDNICA	Poticati suradnju uprave, zdravstvenih ustanova i organizacija civilnog društva u realizaciji programa promicanja zdravlja (zdrava prehrana, poticanje redovite tjelesne aktivnosti, suzbijanje ovisnosti o drogama i prevencija svih oblika ovisničkih ponašanja, sprečavanje vršnjačkog nasilja očuvanje mentalnog zdravlja, reproduktivnog i oralnog zdravlja) Aktivnosti trebaju biti usmjerene tako da bi se podigla svijest o oboljenjima, njihovoj prevenciji, dijagnosticiranju i liječenju.	2019. - 2021. kontinuirano
VRTIĆI, ŠKOLE	Programi edukacije za odgajatelje, učitelje, nastavnike, stručne suradnike, provođenje aktivnosti i mjera promicanja zdravlja; osmisliti programe promicanja zdravlja primjerene djeci predškolske i školske dobi i provoditi vježbe učenja socijalnih vještina za odabir nerizičnog ponašanja i prihvaćanje zdravih stilova života. Predavanja o temi destigmatizacije te unapređenja kvalitete života djece oboljelih od kroničnih masovnih nezaraznih bolesti (dijabetesa, epilepsije, šećerne bolesti, celijakije), poremećaja hranjenja (anoreksija, bulimija, kompulzivno prejedanje) te drugih metaboličkih poremećaja (pretilost), prevencija svih oblika ovisničkih ponašanja, zaštita oralnog i reproduktivnog zdravlja	2019. - 2021. kontinuirano
RADNO MJESTO	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice i druge aktivnosti za prevenciju rizičnih zdravstvenih ponašanja i zaštitu zdravlja na radu (promicanje zdravih stilova života, promicanje zdravog radnog okoliša i očuvanja psihofizičkog stanja zaposlenika i suzbijanje mobbinga)	2019. - 2021. kontinuirano
MEDIJI	Osmisliti radijske, televizijske emisije, medijske kampanje za promicanje zdravlja (obrada tema o unapređenju i očuvanju zdravlja, smanjivanju nejednakosti u zdravlju, o pravima pacijenata itd.)	2019. - 2021. kontinuirano
NOSITELJI	Gradski ured za zdravstvo	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Gradski ured za obrazovanje Gradski ured za sport i mlade Gradski ured za kulturu Zdravstvene ustanove Odgojno-obrazovne i socijalne ustanove Organizacije civilnog društva Stručne institucije (stručna društva) i nezavisni stručnjaci, druge pravne i fizičke osobe Mediji	
POKAZATELJI PROVEDBE	- održana predavanja i radionice - individualan i grupni rad - osmišljeni i provedeni programi i aktivnosti o temi promicanja zdravlja - televizijske, radijske emisije, medijske kapanje promicanja zdravlja - realizirani sufinancirani programi suradnika u provedbi	

Tablica 3. Plan promicanja zdravlja za ciljanu populaciju

Promicanje zdravlja za ciljanu populaciju PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
DJECA I MLADI	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, savjetovani rad, medijske i slične aktivnosti za djecu i mlade u suradnji sa zdravstvenim, socijalnim i odgojno-obrazovnim ustanovama te organizacijama civilnog društva, a s ciljem promocije zdravih stilova života, jačanja socijalnih vještina, unapređenja kvalitete života, očuvanja zdravlja i dugoročno prevencije bolesti	2019. - 2021. kontinuirano

Promicanje zdravlja za ciljanu populaciju PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
STRUČNJACI I STRUČNI SURADNICI U ZDRAVSTVENIM, ODGOJNO -OBRAZOVNIM I SOCIJALNIM USTANOVAMA	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i slične aktivnosti za zdravstvene, obrazovne, socijalne i druge radnike, o temi promicanja zdravlja i prevencije rizičnih ponašanja djece školske dobi (zdravi stilovi života: pravilna prehrana, higijena i oralna higijena, tjelesna aktivnost, opasnosti i posljedice konzumiranje sredstava ovisnosti i drugih oblika ovisničkog ponašanja, odgovorno spolno ponašanje, zdravi međuljudski odnosi, vršnjačko nasilje te o temi najčešćih kroničnih bolesti s kojima se susreću i djeca i nastavno osoblje (celijakija, epilepsija, dijabetes), poremećaji hranjenja (anoreksija, bulimija, kompulzivno prejedanje), drugi metabolički poremećaji (pretilost)	2019. - 2021. kontinuirano
ŽENE I TRUDNICE	Tematska interaktivna predavanja, radionice, grupe potpore, medijske misije te preventivni programi za smanjenje rizičnih trudnoća; odgovorno planiranje obitelji, prehrana trudnica i djece, edukacija o njezi i kvalitetnoj skrbi za nedonošćad, pravilnom motoričkom razvoju male djece, ranim znakovima poremećaja razvoja djece, informiranje o liječnički pregledima i obveznom cijepjenju, prevencije ozljeda	2019. - 2021. kontinuirano
	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, savjetovaništa, grupe potpore, medijske i slične aktivnosti za promicanje odgovornog spolnog ponašanja, informiranje o mogućim reproduktivnim komplikacijama, o važnosti redovitog odlaska ginekologu, informiranje o redovitim preventivnim pregledima radi ranog otkrivanja bolesti i prevencije karcinoma	
	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i slične aktivnosti za sprječavanje i suzbijanja nasilja nad ženama i prepoznavanje i sprečavanje mobbinga	

Promicanje zdravlja za ciljanu populaciju PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
VULNERABILNE SKUPINE	Tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i slične aktivnosti za senzibiliziranje javnosti radi poticanja integracije djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom; poticanja samostalnog življenja; sustavne edukacija osoba s invaliditetom, članova obitelji i svih drugih sudionika Podupirati savjetovani rad za obitelji djece rođene s neurorizikom i razvojnim teškoćama te projekte rane intervencije	2019. - 2021. kontinuirano
	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i slične aktivnosti za senzibiliziranje javnosti radi poticanja razvoja i unapređenja suradnje s nadležnim ustanovama i organizacijama civilnog društva u provedbi programa i aktivnosti za unapređenje kvalitete života osoba s intelektualnim i drugim teškoćama mentalnog zdravlja	
	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i slične aktivnosti za senzibiliziranje javnosti za socijalnu integraciju kronično bolesnih osoba Predlaganje, poticanje i sudjelovanje u organizaciji i provođenju programa promicanja zdravlja usmjerenih na čimbenike rizika kroničnih bolesti Aktivnosti trebaju biti usmjerene s ciljem podizanja svijesti o vodećim javnozdravstvenim oboljenjima, njihovoj prevenciji, dijagnosticiranju i liječenju.	
	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i slične aktivnosti za senzibiliziranje javnosti za socijalnu integraciju starijih i nemoćnih osoba Poticanje gerontoloških javnozdravstvenih akcija (edukacija i preventivne aktivnosti skrbi za starije) te suradnja s ostalim sudionicima promidžbe aktivnog zdravog starenja sukladno europskim normama za zaštitu zdravlja starijih osoba	
	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i slične aktivnosti za senzibiliziranje javnosti za socijalnu integraciju osoba oboljelih od PTSP-a	
	Osmisliti tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i slične aktivnosti za senzibiliziranje javnosti za socijalnu integraciju djece bez roditeljske skrbi	
	NOSITELJI	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Gradski ured za obrazovanje Gradski ured za sport i mlade Gradski ured za branitelje Referentni centar Ministarstva zdravstva RH za starije osobe Zdravstvene ustanove Odgojno-obrazovne i socijalne ustanove Organizacije civilnog društva Stručne institucije (stručna društva) i nezavisni stručnjaci, druge pravne i fizičke osobe Mediji	
POKAZATELJI PROVEDBE	- održana predavanja i radionice - osmišljeni i provedeni programi/aktivnosti o temi promicanja zdravlja - realizirani sufinancirani programi suradnika u provedbi	

Tablica 4. Plan promicanje zdravlja prema zdravim životnim navikama

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
DOJENJE	Tematska interaktivna predavanja, grupe potpore, savjetovanišni i individualni rad, trudnički tečajevi, radionice, medijske emisije o važnosti dojenja, prehrani trudnica i djece te druge aktivnosti s ciljem promicanja i potpore dojenja, a sukladno ovom te važećem gradskom Programu dojenja 2019. - 2021.	2019. - 2021. kontinuirano
PREHRANA	Tematska interaktivna predavanja, radionice, grupe potpore, savjetovanišni individualni i grupni rad te druge aktivnosti promicanja zdrave prehrane u suradnji s medijima, zdravstvenim ustanovama (službama Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", koncesionarima, ordinacijama obiteljske medicine u domovima zdravlja Grada Zagreba, odgojno-obrazovnim ustanovama, domovima umirovljenika - socijalnim ustanovama, vijećima gradskih četvrti Grada Zagreba, organizacijama civilnog društva)	2019. - 2021. kontinuirano
OSOBNA HIGIJENA I HIGIJENA OKOLIŠA	Tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti promicanja osobne higijene i higijene okoliša (higijene spolnog zdravlja, ruku, tijela i kose, oralne higijene (zubi i usne šupljine), redovitog čišćenja i dezinfekcije površina - stambenih i radnih prostora)	2019. - 2021. kontinuirano
TJELESNA AKTIVNOST	Tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i tjelesne aktivnosti djece i mladih, radno sposobnog stanovništva i osoba treće životne dobi u suradnji sa službama Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", koncesionarima, ordinacijama obiteljske medicine u domovima zdravlja Grada Zagreba, odgojno-obrazovnim ustanovama, domovima umirovljenika - socijalnim ustanovama, vijećima gradskih četvrti Grada Zagreba	2019. - 2021. kontinuirano
NOSITELJI	Gradski ured za zdravstvo	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Gradski ured za obrazovanje Gradski ured za sport i mlade Gradski ured za mjesnu samoupravu Referentni centar Ministarstva zdravstva RH za starije osobe Zdravstvene ustanove Odgojno-obrazovne i socijalne ustanove Organizacije civilnog društva Stručne institucije (stručna društva) i nezavisni stručnjaci, druge pravne i fizičke osobe Mediji	
POKAZATELJI PROVEDBE	- održana predavanja i radionice - osmišljeni i provedeni programi i aktivnosti o temi promicanja zdravlja prema zdravim životnim navikama - realizirani sufinancirani programi suradnika u provedbi	

Tablica 5. Plan promicanje zdravlja prema odabranim rizičnim čimbenicima za zdravlje za sve skupine građana

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
STRES	Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, zdravstvene preglede i druge aktivnosti s ciljem smanjenja djelovanja stresora i učenje vještina suočavanja sa stresom	2019. - 2021. kontinuirano

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
SREDSTVA OVISNOSTI	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, savjetovanišni i individualni rad, programe rehabilitacije, resocijalizacije i oporavka, aktivnosti s ciljem smanjenja konzumacije alkoholnih pića, pušenja duhanskih proizvoda i zlouporabe ilegalnih droga</p> <p>Poticanje sustavne provedbe programa promicanja zdravlja i prevencije drugih oblika ovisničkih ponašanja (internet, kocka) u suradnji s mjerodavnim službama (službama Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", koncesionarima u ordinacijama obiteljske medicine u domovima zdravlja Grada Zagreba, odgojno-obrazovnim ustanovama, vijećima gradske četvrti Grada Zagreba te ostalim suradnicima u provedbi).</p>	2019. - 2021. kontinuirano
KRVNI TLAK I KOLESTEROL	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, savjetovanišni individualni i grupni rad, medijske i druge aktivnosti promicanja zdravih stilova života i važnosti redovne kontrole krvnog tlaka i kolesterola, informiranje građanstva o promjeni prehrambenih i životnih navika i redovitog uzimanja lijekova u suradnji sa suradnicima u provedbi (koncesionarima u ordinacijama obiteljske medicine u domovima zdravlja Grada Zagreba i službama Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar" te organizacijama civilnog društva) Aktivnosti trebaju biti usmjerene na podizanje svijesti o vodećim javnozdravstvenim oboljenjima, njihovoj prevenciji, dijagnosticiranju i liječenju</p>	2019. - 2021. kontinuirano
ŠEĆERNA BOLEST	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, savjetovanišni individualni i grupni rad, medijske i druge aktivnosti promicanja zdravih stilova života i važnosti kontrole šećera u krvi, informiranje građanstva o načinima sprječavanja pojave bolesti, odgode i izbjegavanja kroničnih komplikacija u onih koji već imaju šećernu bolest. Aktivnosti trebaju biti usmjerene na podizanje svijesti o vodećim javnozdravstvenim oboljenjima, njihovoj prevenciji, dijagnosticiranju i liječenju</p>	2019. - 2021. kontinuirano
SPOLNO PRENOSIVE BOLESTI	<p>Tematska interaktivna predavanja, radionice, savjetovanišni, individualni i grupni rad, medijske i druge aktivnosti promicanja zdravih stilova života, promocije odgovornog spolnog ponašanja, prevencije spolno prenosivih bolesti, prevencije HIV-a/AIDS-a, hepatitisa, HPV-a.</p> <p>Aktivnosti edukacije i informiranja u vezi s cijepljenjem protiv HPV infekcije, o važnosti odlaska na redovite ginekološke preglede radi očuvanja reproduktivnog zdravlja, prevencije bolesti te dugoročno radi smanjenja smrtnost od raka vrata maternice</p>	2019. - 2021. kontinuirano
OZLJEDE	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti senzibiliziranja pučanstva o pitanju sigurnosti i promicanje mjera prevencije namjernih (nasilja) i nenamjernih (nesreća) ozljeda radi smanjenja ozljeda</p>	2019. - 2021. kontinuirano
NOSITELJI	<p>Gradski ured za zdravstvo</p>	
SURADNICI U PROVEDBI	<p>Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom</p> <p>Gradski ured za obrazovanje</p> <p>Zdravstvene ustanove</p> <p>Odgojno-obrazovne i socijalne ustanove</p> <p>Organizacije civilnog društva</p> <p>Stručne institucije (stručna društva) i nezavisni stručnjaci, druge pravne i fizičke osobe</p> <p>Mediji</p>	

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
POKAZATELJI PROVEDBE	<ul style="list-style-type: none"> - održana predavanja i radionice - osmišljeni i provedeni programi i aktivnosti o temi promicanja zdravlja - realizirani sufinancirani programi suradnika u provedbi 	

Tablica 6. Plan promicanje zdravlja prema odabranim čimbenicima okoliša

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
VODA	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice i druge aktivnosti</p> <p>Informirati građane o važnosti vode i zdravstvenoj ispravnosti vode za piće</p> <p>Poticanje poboljšanja vodnog gospodarstva, promicanje i podržavanje aktivnosti prevencije, suzbijanja i smanjivanja prisutnosti bolesti koje se prenose vodom, zaštite izvora vode za piće i pripadajućih ekosustava od zagađenja podrijetlom iz poljoprivrede i industrije te od drugih otpuštanja u okoliš i izloženosti zračenju štetnim tvarima</p> <p>Informiranje o kvaliteti vode za kupanje, sport i rekreaciju (jezera, bazenske vode)</p>	2019. - 2021. kontinuirano
KLIMATSKE PROMJENE I ŠTETNA ZRAČENJA IZ OKOLIŠA	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice i druge aktivnosti</p> <p>Informirati građane o temi smanjenje rizika izlaganja zračenju, utjecaju klimatskih promjena na zdravlje uključujući i štetno djelovanje ultravioletnog sunčeva zračenja</p>	2019. - 2021. kontinuirano
HRANA I PREDMETI OPĆE UPORABE	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice i druge aktivnosti informiranja građana o zaštiti zdravlja ljudi i interesa potrošača u vezi s hranom, materijalima i predmetima opće uporabe a koji dolaze u neposredan dodir s hranom, predmetima široke potrošnje i kozmetikom s posebnom namjenom</p>	2019. - 2021. kontinuirano
ZRAK	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti, informiranje građana o kakvoći zraka, procjeni rizika utjecaja onečišćenja zraka na zdravlje građana s posebnim informacijama i edukativnim sadržajima za rizične skupine</p>	2019. - 2021. kontinuirano
OTPAD	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti</p> <p>Informiranje građana o problemu svakodnevne proizvodnje otpada (stare novine, papir, ambalažni otpad, ostaci hrane itd.) i podjeli odgovornosti u procesu stvaranja i zbrinjavanja otpada</p> <p>Zdravstveno prosvjeđivanje o zbrinjavanju otpada (odlaganje, razvrstavanje, recikliranje, ponovna uporaba bez obrade, sigurna dispozicija otpada)</p>	2019. - 2021. kontinuirano
BUKA	<p>Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti</p> <p>Informirati građane o mogućim štetnim utjecajima buke na okoliš i zdravlje ljudi</p> <p>Poticanje mjera prevencije i snižavanja prekomjernih razina buke okoliša, promocija projekta Karta buke</p>	2019. - 2021. kontinuirano

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
PROMET	Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti informiranja građana o štetnom djelovanju prometa na okoliš Promicanje zdravlja djelovanjem na ekološko osvješćivanje i poticanje veće uporabe javnog prijevoza i bicikla u prometu Zdravstveno prosvjeđivanje o rizičnim čimbenicima koji doprinose prometnim nesrećama i ozljeđivanju	2019. - 2021. kontinuirano
SOCIJALNI OKOLIŠ I STANOVANJE	Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti Senzibilizirati javnost o utjecaju stanovanja na zdravlja građana Promicanje zdravlja obuhvatit će informiranje građana o energetske učinkovitosti, energetske racionalnom projektiranju, građevinskoj regulativi i zdravim građevinskim materijalima	2019. - 2021. kontinuirano
SOCIJALNI OKOLIŠ I RADNI UVJETI	Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti Senzibiliziranje javnosti za radne uvjete kao čimbenike socijalnog okoliša Informiranje javnosti o učestalosti zdravstvenih smetnji, psiholoških poremećaja i promjena u načinu ponašanja pri izloženosti stresu u radnim uvjetima (mobbing) Poticanje stvaranja i održavanja zdrave radne okoline	2019. - 2021. kontinuirano
SOCIJALNI OKOLIŠ I OBRAZOVANJE	Osmisliti i organizirati tematska interaktivna predavanja, radionice, medijske i druge aktivnosti Senzibilizirati javnosti za obrazovanje kao socijalni čimbenik zdravlja Poticanje formalnog i neformalnog obrazovanja Senzibiliziranje javnosti za probleme poremećaja čitanja, pisanja i računanja (disleksija, disgrafija i diskalkulija) i jezičnih govornih teškoća kod djece i mladih Poticanje prekvalifikacija i prilagodbe tržišnim uvjetima rada.	2019. - 2021. kontinuirano
NOSITELJI	Gradski ured za zdravstvo	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Zdravstvene ustanove Odgojno-obrazovne i socijalne ustanove Zaklade Organizacije civilnog društva Stručne institucije (stručna društva) i nezavisni stručnjaci, druge pravne i fizičke osobe Mediji	
POKAZATELJI PROVEDBE	- održana predavanja i radionice - osmišljeni i provedeni programi i aktivnosti o temi promicanja zdravlja prema odabranim čimbenicima okoliša - realizirani sufinancirani programi suradnika u provedbi	

5. 1. 2. PROJEKT ZAGREB - ZDRAVI GRAD

Osnovno načelo projekta je saznanje da gradska uprava može igrati glavnu ulogu u promidžbi i održavanju zdravlja svojih građana i da posjeduje jedinstven potencijal za pokretanje akcija za održiv razvitak. Regionalni ured za Europu Svjetske zdravstvene organizacije započeo je 1986. Projekt "Zdravi grad", kako bi razvio lokalne strategije i akcije za postizanje zdravlja za sve. Grad Zagreb je od samog početka (1987.) pristupio Projektu "Zdravi grad". Provedbu aktivnosti Projekta "Zdravi grad" Svjetska zdravstvena organizacija podijelila je na petogodišnje faze.

Projekt Zagreb - Zdravi grad je sada u VI. fazi koja traje do 2019., a nakon toga redefinirat će se prioritarna područja za idućih 5 godina djelovanja (2020. - 2025.).

Prioritarna područja djelovanja projekta su:

1. promicanje zdravlja i prevencija bolesti
2. mentalno zdravlje
3. palijativna skrb
4. obitelj i zdravlje
5. nezaposlenost,
6. zdravo urbano planiranje i okoliš

VI. PREVENCIJA I RANO OTKRIVANJE BOLESTI

“Prevencija je aktivnost s ciljem iskorjenjivanja, odstranjenja ili smanjivanja utjecaja bolesti ili onesposobljenosti. Koncept prevencije se najbolje može definirati u kontekstu razina, tradicionalno nazvanih primarnom, sekundarnom i tercijarnom prevencijom.”

Primarna prevencija ima zadaću spriječiti nastanak bolesti i najučinkovitiji je i najjeftiniji vid pružanja zdravstvene zaštite. Sekundarna prevencija ima zadaću rano otkriti nastalu bolest i spriječiti njezin daljnji razvoj. Tercijarnom prevencijom skrbi za bolesnike kod kojih postoji razvijena bolest; sprečavaju se komplikacije, pruža kontinuirana potpora i omogućava uključivanje u redovite životne aktivnosti.

Između prevencije bolesti i promicanja zdravlja postoje bitne konceptualne razlike. Preventivnim pristupom zdravlje se definira kao odsutnost bolesti. Preventivni rad provode stručne skupine pojedinih zdravstvenih djelatnosti usmjeravanjem programskih aktivnosti na rizične skupine u pučanstvu (dojenčad, djecu, mlade,

žene, osobe treće životne dobi itd.). Nasuprot sociodinamičkom pristupu promicanja zdravlja, u prevenciji bolesti provode se medicinski modeli koji su statički i vremenski određeni.

6.1. PREVENCIJA U DOBNOJ SKUPINI DOJENČADI I PREDŠKOLSKE DJECE

Sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti pedijatrijska primarna zdravstvena zaštita obuhvaća zdravstvenu skrb za dojenčad i predškolsku djecu. Uz postojeći opseg kurativnih djelatnosti pedijatrijska služba je obvezna provoditi preventivni program. Preventivni program je vrlo opsežan: 9 sistematskih pregleda u prvih 6 godina života uz obvezni program cijepljenja.

Program specifičnih i preventivnih mjera zdravstvene zaštite predškolske djece obuhvaća:

1. Sistematske pregled dojenčeta u dobi: 1-2 mjeseca, 3-4 mjeseca, 6-7 mjeseca, 9-10 mjeseca, 12-15 mjeseca
2. Sistematski pregled djeteta nakon navršene 2. godine, 4. godine i u dobi od 6 godina;
3. Cijepljenje i docjepljivanje dojenčadi i djece 0-6 godina
4. Cijepljenje i docjepljivanje dojenčadi i djece 0-6 godina protiv hepatitisa B
5. Promicanje zdravlja, provođenje zdravstvenog odgoja i prosvjećivanje roditelja i djece
6. Druge preventivne mjere (kemoprofilaksa i seroprofilaksa, profilaksa rahitisa, profilaksa anemije, kontrolni pregled prigodom prijave neke zarazne bolesti i poduzimanje manjih protuepidemijskih mjera)
7. Kontinuirano praćenje djece sa specifičnim rizicima po zdravlje i djece s kroničnim bolestima.

Tablica 8. Plan prevencije i ranog otkrivanja bolesti u dobnoj skupini dojenčadi i predškolske djece

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
STEMATSKI PREGLED DOJENČETA U DOBI 1-2 MJESECA	Kratka obiteljska anamneza (kronične i nasljedne bolesti; raniji porodi; podaci o ovoj trudnoći i porodu); prehrana djeteta i podaci o dotadašnjem zdravstvenom stanju; antropometrijska mjerenja (tjelesna težina, duljina, opseg glave, tjelesna temperatura); opći pregled po sustavima (koža i sluznice, glava, vrat, prsni koš, pluća i srce, abdomen, spolovilo, ekstremiteti i kukovi), posebice osvrst na eventualne anomalije, oštećenja ili odstupanja za dob, psihomotorni skrining; upućivanje na ultrazvučni pregled kukova, po indikaciji; upućivanje na ultrazvučni pregled mozga (u nedonošene novorođenčadi i druge novorođenčadi s perinatalnim čimbenicima rizika); provjera sluha dojenčadi koja su bila pozitivna na prvom stupnju probira u rodilištu ili one dojenčadi koja prvi stupanj probira nisu prošla iz bilo kojih razloga; BCG i izdavanje iskaznice imunizacije u slučajevima u kojima nisu provedeni u rodilištu, proba inhibicije za skrining fenilketonurije te kapilarne krvi za TSH test; profilaksa rahitisa; profilaksa anemije u prematurusa i prema drugim određenim indikacijama, savjeti o njezi i prehrani	2019. - 2021. kontinuirano

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
SISTEMATSKI PREGLED DOJENČETA U DOBI 6-7 MJESECI	Anamneza o zdravlju u proteklom razdoblju te na prethodnom sistematskom pregledu, antropometrijska mjerenja, opći pregled po sustavima + krvna slika (KKS na hematološkom brojaču iz kapilarne krvi) psihomotorni skrining, cijepljenje (podaci o dosadašnjem cijepljenju; cijepljenje ili docjepljivanje uz prethodni pregled i mjerenje tjelesne temperature) - prema cijepnom kartonu i kalendaru cijepljenja; unošenje podataka u cijepni karton i iskaznicu imunizacije, savjet o njezi i prehrani	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED DOJENČETA U DOBI 9-10 MJESECI	Anamneza o zdravlju u proteklom razdoblju te na prethodnome sistematskom pregledu, antropometrijska mjerenja, opći pregled po sustavima + denticija, psihomotorni skrining, kontrola provedene primovakcinacije, savjet o njezi i prehrana	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED DOJENČETA U DOBI 12-15 MJESECI	Anamneza o zdravlju u proteklom razdoblju te na prethodnome sistematskom pregledu, antropometrijska mjerenja, opći pregled po sustavima + položaj testisa, denticija, psihomotorni skrining, savjet o njezi i prehrani, antirahitična profilaksa u jesenjim i zimskim mjesecima	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED DJETETA NAKON NAVRŠENE 2. GODINE	Anamneza o zdravlju (tjelesni, emocionalni i socijalni razvoj) u proteklom razdoblju, antropometrijska mjerenja, opći pregled po sustavima + položaj testisa, pregled stomatologa i status mliječnih zubi, psihomotorni skrining i emocionalni razvoj prema smjernicama struke, ciljani pregled i upućivanje oftalmologu djece s pozitivnom obiteljskom anamnezom o vidnim poremećajima ili prisutnim patološkim nalazom, laboratorijske pretrage (KKS na hematološkom brojaču iz kapilarne krvi) cijepljenje - podaci o dosadašnjem cijepljenju; docjepljivanje (uz prethodno mjerenje tjelesne temperature) - prema cijepnom kartonu i kalendaru cijepljenja; unošenje podataka u cijepni karton i iskaznicu imunizacije, savjet o prehrani	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED DJETETA NAKON NAVRŠENE 4. GODINE	Anamneza o zdravlju (tjelesni, emocionalni i socijalni razvoj) u proteklom razdoblju, antropometrijska mjerenja, opći pregled po sustavima + mjerenje tlaka, status mliječnih zubi, psihomotorni skrining, ciljani pregled i upućivanje oftalmologu djece s pozitivnom obiteljskom anamnezom o vidnim poremećajima ili prisutnim patološkim nalazom, laboratorijske pretrage (KKS na hematološkom brojaču iz kapilarne krvi) cijepljenje (podaci o dosadašnjem cijepljenju; docjepljivanje uz prethodno mjerenje tjelesne temperature) prema cijepnom kartonu i kalendaru cijepljenja; unošenje podataka u cijepni karton i iskaznicu imunizacije	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED DJETETA U DOBI OD 6 GODINA	Anamneza o zdravlju (tjelesni, emocionalni i socijalni razvoj) u proteklom razdoblju, antropometrijska mjerenja, opći pregled po sustavima + mjerenje tlaka, psihomotorni razvoj, vid (anamnestički), neurološki status, pregled ekstremiteta, pregled kralježnice, status zubi, sluh (anamnestički), savjet o prehrani	2019. - 2021. kontinuirano
CIJEPLJENJE I DOCJEPLJIVANJE DOJENČADI I DJECE 0-6 GODINA	Cijepljenje se obavlja kontinuirano čitave godine uz prethodni sistematski pregled, cijepljenje prema kalendaru cijepljenja koji za svaku godinu izrađuje epidemiološka služba Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo Poduzimati mjere da bi se povećao broj procijepljene djece	2019. - 2021. kontinuirano

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
DRUGE PREVENTIVNE MJERE	Kemoprofilaksa i seroprofilaksa (primjenom određenih sredstava (kod djece koja su izložena određenim infekcijama) prema važećim propisima, profilaksa rahitisa provodi se kroz čitavo dojenačko doba i nakon navršene prve godine u jesenjim i zimskim mjesecima, profilaksa anemije - u prvoj godini starosti kod pojedinaca i skupina s povećanim rizikom, kontrolni pregled prigodom prijave neke zarazne bolesti i poduzimanje manjih protuepidemijskih mjera	2019. - 2021. kontinuirano
KONTINUIRANO PRAĆENJE DJECE SA SPECIFIČNIM RIZICIMA PO ZDRAVLJE I DJECE S KRONIČNIM BOLESTIMA	Individualno savjetovanje roditelja djece sa specifičnim rizicima po zdravlje te roditelja djece s kroničnim bolestima; evidencija i kontrolni pregledi djece sa svim oblicima kroničnog poremećaja zdravlja i drugim bolestima; upućivanje neurorizične djece u specijalizirane zdravstvene ustanove za neurorizik u svrhu ranog otkrivanja te sudjelovanje u liječenju i rehabilitaciji, a prema smjernicama struke Upućivanje i sudjelovanje u provođenju ciljanih i kontrolnih pregleda djece sa smetnjama u psihofizičkom razvoju; upućivanje u specijalizirane centre i sudjelovanje u provođenju ciljanih ranih intervencija, ciljane rane intervencije za djecu djece s poremećajima iz autističnog spektra	2019. - 2021. kontinuirano
PROVOĐENJE SPECIJALIZIRANIH DIJAGNOSTIČKIH POSTUPAKA ZA RANO OTKRIVANJE BOLESTI	Interna medicina, infektologija, onkologija i radioterapija, pedijatrija, neurologija, psihijatrija, dermatologija i venerologija, fizikalna medicina i rehabilitacija, opća kirurgija, dječja kirurgija, neurokirurgija, maksilofacijalna kirurgija, urologija, ortopedija, ginekologija i opstetricija, otorinolaringologija, oftalmologija, anesteziologija, reanimatologija i intenzivno liječenje, radiologija, transfuzijska medicina, medicinska mikrobiologija s parazitologijom, nuklearna medicina (radioizotopna dijagnostika), klinička citologija, medicinska biokemija, patohistološka dijagnostika, fizikalna terapija u kući osigurane osobe, stomatološka protetika, ortodontcija, dentalna patologija i endodoncija, oralna patologija, parodontologija, oralna kirurgija	2019. - 2021. kontinuirano
NOSITELJI	Zdravstvene ustanove Timovi pedijatrijske službe - koncesionari i zaposlenici domova zdravlja Grada Zagreba, timovi specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za zdravstvo Hrvatski zavod za javno zdravstvo Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	
POKAZATELJI PROVEDBE	- obavljeni sistematski pregledi, cijepljenja i docjepljivanja - povećan broj procijepljene djece - provedeni programi/aktivnosti prevencije dojenčadi i predškolske djece	

6.2. PREVENCIJA I RANO OTKRIVANJE BOLESTI U DOBNOJ SKUPINI ŠKOLSKE DJECE

Temeljem Odluke o provedbi preventivno-odgojnih mjera zdravstvene zaštite u osnovnim i srednjim školama u Gradu Zagrebu poslove provedbe preventivno-odgojnih mjera zdravstvene zaštite školske djece i mladeži obavljaju doktori medicine - specijalisti školske medicine djelatnici Službe za školsku i sveučilišnu medicinu Zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", brigu o liječenju bolesne djece školskog uzrasta preuzeli su liječnici obiteljske medicine.

Program specifičnih i preventivnih mjera zdravstvene zaštite školske djece obuhvaća:

1. Sistematske preglede
2. Preventivne preglede
3. Skriminige
4. Suzbijanje i sprječavanje zaraznih bolesti, cijepljenje i docjepljivanje
5. Određivanje psihofizičke sposobnosti učenika i primjerenog oblika školovanja
6. Određivanje prilagođenog programa tjelesnog odgoja
7. Savjetovališni rad
8. Zdravstveni odgoj
9. Zaštita i unapređenje školskog okruženja

Tablica 9. Plan prevencije i ranog otkrivanja bolesti u dobnoj skupini školske djece

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
SISTEMATSKI PREGLED DJETETA PRIJE UPISA U PRVI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE	Uzimanje anamneze i heteroanamneze, uvid u dosadašnju medicinsku dokumentaciju i nalaz stomatologa, cjelovit somatski pregled, utvrđivanje psihomotornog razvoja, socijalne i emocionalne zrelosti, urin, KKS na hematološkom brojaču	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED U V. RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE	Praćenje psihofizičkog razvoja - pregled obuhvaća cjelovit somatski pregled te razgovor s razrednikom radi utvrđivanja prilagodbe na predmetnu nastavu	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED U VIII. RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE	Profesionalna orijentacija - pregled se obavlja radi utvrđivanja zdravstvenog stanja i sposobnosti s obzirom na odabir zvanja te najpogodnijega srednjoškolskog obrazovanja Pregled obuhvaća prikupljanje anamnestičkih podataka i dokumentacije, somatski pregled te provođenje potrebnih dijagnostičkih postupaka	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED U I. RAZREDU SREDNJE ŠKOLE	Prepoznavanje zdravstvenih rizika i rizičnih ponašanja - pregled se obavlja radi utvrđivanja zdravstvenog stanja te rizičnih ponašanja i navika te prilagodbe na srednju školu	2019. - 2021. kontinuirano
SISTEMATSKI PREGLED NA PRVOJ GODINI STUDIJA	Provodi se radi kontrole zdravstvenog stanja, uvida u navike i ponašanje, prilagodbe na studij te utvrđivanja zdravstvenih rizika	2019. - 2021. kontinuirano
OSTALI PREVENTIVNI PREGLEDI	Kontrolni pregledi nakon preventivnih pregleda na poziv prema medicinskoj indikaciji; namjenski pregledi i izdavanje potvrda i mišljenja (pregled prije upisa u srednju, višu, visoku školu ili fakultet ako to zahtijeva odabir školovanja, pregled prije prijma u učenički ili studentski dom, pregled radi utvrđivanja zdravstvenog stanja djeteta prilikom promjene školovanja ili načina života, pregled prije cijepljenja radi utvrđivanja kontraindikacija); ostali namjenski pregledi prema zdravstvenoj indikaciji (obavljaju se prema medicinskoj, socijalnoj indikaciji ili prije započinjanja određene aktivnosti ili promjene okolnosti življenja)	2019. - 2021. kontinuirano

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE																
PROBIRI U TIJEKU OSNOVNOG I SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA (SKRINING) za čitavu populaciju skriningi se provode samostalno, osim u slučaju ako su dio sistematskog pregleda	Skrining																	
	Rast i razvoj																	
	Slabovidnost kod djece																	
	Vid na boje																	
	Anemija																	
	Krvni tlak (mm/Hg)																	
	Proteinurija																	
	Skolioza																	
	Sluh																	
	Gušavost																	
	Spolni razvoj i reproduktivni sustav																	
	Ponašanje, socijalizacija i prilagodba na školu																	
	Rizične navike i ponašanje (pušenje, alkohol, psihoaktivne droge, spolno ponašanje)																	
	Mentalno zdravlje																	
		2019. - 2021. kontinuirano																
PROBIRI U TIJEKU OSNOVNOG I SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA (SKRINING) preporučuju se za učenike i studenata s rizikom	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Skrining</th> <th>metoda</th> <th>učenici (populacija) i vrijeme provođenja</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hiperkolesterolemija</td> <td>kolesterol u serumu i HDL kolesterol</td> <td>za učenike s osobnim i obiteljskim rizikom, kod upisa i u VIII. razredu OŠ</td> </tr> <tr> <td>Sluh</td> <td>audiometrija (individualna jasan zvuk)</td> <td>česte upale uha, podatak o smetnjama sluha, zvučna trauma i pri izboru školovanja i zanimanja</td> </tr> <tr> <td>Eksperimentiranje s psihoaktivnim drogama</td> <td>- urinetest trakom - testiranje na HIV i hepatitis C brzim testovima iz sline</td> <td>učenici i studenti s rizikom za zlouporabu sredstava ovisnosti prema stručnim kriterijima</td> </tr> <tr> <td>Neodgovorno spolno ponašanje</td> <td>testiranje na spolno prenosive bolesti, intervju i savjetovanje - zdravstveno odgovorno ponašanje (broj partnera, kontracepcija, spolno prenosive bolesti, preventivni ginekološki pregled, Papanicolau - test)</td> <td>za spolno aktivne djevojke i mladiće</td> </tr> </tbody> </table>	Skrining	metoda	učenici (populacija) i vrijeme provođenja	Hiperkolesterolemija	kolesterol u serumu i HDL kolesterol	za učenike s osobnim i obiteljskim rizikom, kod upisa i u VIII. razredu OŠ	Sluh	audiometrija (individualna jasan zvuk)	česte upale uha, podatak o smetnjama sluha, zvučna trauma i pri izboru školovanja i zanimanja	Eksperimentiranje s psihoaktivnim drogama	- urinetest trakom - testiranje na HIV i hepatitis C brzim testovima iz sline	učenici i studenti s rizikom za zlouporabu sredstava ovisnosti prema stručnim kriterijima	Neodgovorno spolno ponašanje	testiranje na spolno prenosive bolesti, intervju i savjetovanje - zdravstveno odgovorno ponašanje (broj partnera, kontracepcija, spolno prenosive bolesti, preventivni ginekološki pregled, Papanicolau - test)	za spolno aktivne djevojke i mladiće		2019. - 2021. kontinuirano
	Skrining	metoda	učenici (populacija) i vrijeme provođenja															
	Hiperkolesterolemija	kolesterol u serumu i HDL kolesterol	za učenike s osobnim i obiteljskim rizikom, kod upisa i u VIII. razredu OŠ															
	Sluh	audiometrija (individualna jasan zvuk)	česte upale uha, podatak o smetnjama sluha, zvučna trauma i pri izboru školovanja i zanimanja															
	Eksperimentiranje s psihoaktivnim drogama	- urinetest trakom - testiranje na HIV i hepatitis C brzim testovima iz sline	učenici i studenti s rizikom za zlouporabu sredstava ovisnosti prema stručnim kriterijima															
Neodgovorno spolno ponašanje	testiranje na spolno prenosive bolesti, intervju i savjetovanje - zdravstveno odgovorno ponašanje (broj partnera, kontracepcija, spolno prenosive bolesti, preventivni ginekološki pregled, Papanicolau - test)	za spolno aktivne djevojke i mladiće																

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
CIJEPLJENJE I DOCJEPLJIVANJE mjere zaštite od zaraznih bolesti	Razred	Cjepivo
	Osnovna škola	1.1.
	Upis u prvi razred	Ana-Di-Te, OPV
	I.	MMR
	II.	PPD
	VI.	Hepatitis B (3 doze)
	VII.	PPD, BCG
VIII.	Ana-Di-Te, OPV	
Srednja škola	1.2.	2019. - 2021. kontinuirano
Završni razred	Ana-Di-Te	
- obvezna dodatna cijepljenja učenika i studenata s rizikom prema Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti - dodatna cijepljenja učenika i studenata s rizikom (krpeljni meningoencefalitis, hepatitis B, pneumokok) Edukacija djece o mogućnostima cijepljenja protiv HPV-a		
UTVRĐIVANJE PSIHOFIZIČKE SPOSOBNOSTI UČENIKA I PRIMJERENOG OBLIKA ŠKOLOVANJA	Pregled i procjena psihofizičke sposobnosti prema medicinskim indikacijama u postupku utvrđivanja primjerenog oblika školovanja timska sinteza u tijeku sjednica tima stručnjaka uključenih u procjenu psihofizičkih sposobnosti učenika ciljani pregledi prema medicinskoj indikaciji i potrebama timske sinteze izrada ekspertize na temelju obavljenih pregleda i dijagnostičkih postupaka	
	2019. - 2021. kontinuirano	
ODREĐIVANJE PRILAGOĐENOG PROGRAMA TJELESNOG ODGOJA	Utvrđivanje zdravstvenog stanja i sposobnosti učenika za savladavanje redovitog ili prilagođenog programa tjelesne i zdravstvene kulture, praćenje tjelesne spremnosti učenika te posebna skrb o učenicima koji se rekreativno bave sportom.	
		2019. - 2021. kontinuirano

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
<p>SAVJETOVALIŠNI RAD odvija se u obvezno izdvojenom i oglašenom vremenu za savjetovalište u trajanju od najmanje tri sata tjedno, radi pomoći i rješavanja temeljnih problema s kojima se susreću djeca, adolescenti, roditelji, skrbnici, nastavnici i učitelji</p>	<p>Savjetovanje radi očuvanja i unapređenja zdravlja i zdravijeg načina življenja; konzultacije s nastavnicima i stručnim suradnicima škole kao dio svakoga sistematskog i drugoga preventivnog pregleda radi praćenja i zdravstvenog nadzora svih učenika; savjetovališni rad s roditeljima radi rješavanja aktualnih problema u vezi sa školom, ponašanjem i sazrijevanjem te odnosima u obitelji; savjetovanje o očuvanju i unapređenju reproduktivnog zdravlja; savjetovanje o očuvanju i unapređenju mentalnog zdravlja; aktivna skrb o djeci, mladima i studentima s kroničnim poremećajima zdravlja; praćenje učenika i studenata koji boluju od kroničnih poremećaja zdravlja u odnosu na zdravstveno stanje i sposobnosti i potrebne mjere zdravstvene zaštite u odgoju i obrazovanju te praćenje uspješnosti savladavanja obrazovnog programa</p> <p>Skrb o djeci, mladima i studentima s rizicima po zdravlje uočavanje i prepoznavanje djece i mladih s rizicima po zdravlje i poremećajima ponašanja</p> <p>Skrb o učenicima s ometenošću u psihičkom ili fizičkom razvoju</p>	<p>2019. - 2021. kontinuirano</p>
<p>ZDRAVSTVENI ODGOJ prema godišnjem programu rada obavlja se kao zasebna aktivnost i/ili integrirana u sistematske preglede i cijepjenja</p> <p>ZDRAVSTVENI ODGOJ</p>	<p>Zdravstveni odgoj se, u pravilu, provodi u školi, a metode su predavanja, rasprave, radionice, intervjui, rad u malim grupama, parlaonice, tribine, edukacija vršnjaka, sudjelovanje u medijskim programima Učenici osnovnih škola I.-IV. razred - zdrava prehrana i higijena, društveno neprihvatljivo i nasilničko ponašanje i zlostavljanje; I.-IV. razred psihičke i somatske promjene u pubertetu, menstruacija, ovisnosti (pušenje, alkohol i psihoaktivne droge); VII.-VIII. razred - zaštita od HIV/AIDS-a i drugih spolno prenosivih bolesti Učenici srednjih škola I.-III. razred - planiranje obitelji, po-baćaj, metode kontracepcije, brak, obitelj, djeca. Odgovorno spolno ponašanje, spolno prenosive infekcije. Samozaštita i briga za vlastito zdravlje</p> <p>Roditelji - obvezno sudjelovanje doktora roditeljskom sastanku u I., IV. ili V. te VIII. razredu osnovne škole u svezi s problemima sazrijevanja i izbora zvanja te u I. razredu srednje škole</p> <p>Nastavnici - rad na stručnoj izobrazbi prosvjetnih djelatnika radi unapređenja rješavanja specifične zdravstvene problematike. Obvezno sudjelovanje na nastavničkom vijeću jednom godišnje.</p> <p>Izvršitelji: nadležni tim školske medicine (samostalno i medicinska sestra)</p>	<p>2019. - 2021. kontinuirano</p>

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
ZAŠTITA I UNAPREĐENJE ŠKOLSKOG OKRUŽENJA	Higijenska kontrola škole, učeničkog i studentskog doma , najmanje dva puta godišnje; kontrola komunalno-higijenskih uvjeta (osvjetljenje, zračnost, sanitarije, opskrba vodom i dr.); nadzor nad prehranom učenika i studenata : kontrola školskih kuhinja i jelovnika te poticanje zdravijih prehrambenih navika učenika i školskog osoblja; posebni program za djecu sa zdravstvenim teškoćama koja zahtijevaju dijetalnu prehranu , sudjelovanje pri izradi jelovnika za djecu s posebnim potrebama, edukacija nastavnog i nenastavnog osoblja; kontrola uvjeta obrazovanja za djecu i studente s posebnim potrebama : nadzor nad uvjetima za život i rad, a osobito sigurnosnim uvjetima kretanja za djecu i mlade s posebnim potrebama	2019. - 2021. kontinuirano
PROVOĐENJE SPECIJALIZIRANIH DIJAGNOSTIČKIH POSTUPAKA ZA RANO OTKRIVANJE BOLESTI	Interna medicina, infektologija, onkologija i radioterapija, pedijatrija, neurologija, psihijatrija, dermatologija i venerologija, fizikalna medicina i rehabilitacija, opća kirurgija, dječja kirurgija, neurokirurgija, maksilofacijalna kirurgija, urologija, ortopedija, ginekologija i opstetricija, otorinolaringologija, oftalmologija, anesteziologija, reanimatologija i intenzivno liječenje, radiologija, transfuzijska medicina, medicinska mikrobiologija s parazitologijom, nuklearna medicina (radioizotopna dijagnostika), klinička citologija, medicinska biokemija, patohistološka dijagnostika, fizikalna terapija u kući osigurane osobe, stomatološka protetika, ortodoncija, dentalna patologija i endodoncija, oralna patologija, parodontologija, oralna kirurgija	2019. - 2021. kontinuirano
NOSITELJI	Zdravstvene ustanove	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za zdravstvo Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Gradski ured za obrazovanje Ustanove za odgoj i obrazovanje te socijalne ustanove Udruge (HU-HIV- CheckPoint Zagreb i dr.) Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	
POKAZATELJI PROVEDBE	- obavljeni sistematski pregledi, skriningi, cijepljenja i docjepljivanja; povećan broj procijepljenih - provedeni programi/aktivnosti savjetovališta - provedeni programi/aktivnosti zdravstvenog odgoja - broj pregleda i procjena psihofizičke sposobnosti - obavljene higijenske kontrole prostora školskog okruženja	

6.3. PREVENCIJA U ODRASLOJ DOBI

Ulaskom u odraslu dob nastavlja se rast i razvoj, socijalizacija i prilagođavanje pojedinca na životne prilike. Fizičke sposobnosti i funkcije većine organskih sustava na početku odrasle dobi (20-30 godine života), od četiri do deset puta su iznad potrebnog minimuma za održavanje života. Nakon toga većina funkcija počinje opadati pa je potrebno održavanje kontinuiteta fizičkih, psihičkih i socijalizacijskih aktivnosti da se izbjegnu negativni utjecaji životnog stila i bolesti. Ulaskom u odraslo doba (30-45), za održavanje zdravlja potrebno je praćenje osobnog stanja te pravodobno i sistemsko traganje za mogućim bolestima. Ponašanje i liječenje u odrasloj dobi sve više određuje koliko dugo ćemo bolovati.

Preventivne aktivnosti prve razine se obavljaju svakodnevno u ordinaciji obiteljskog liječnika, a dio su ugovornih obveza o obavljanju preventivnih aktivnosti koje se plaćaju prema provedbi i iznose 10% ugovorene glavarine tima obiteljske medicine.

Prevenција i rano otkrivanje bolesti u odrasloj dobi većem dijelu odnose se na:

- rano otkrivanje rizika za kronične nezarazne bolesti
- rano otkrivanje i dijagnosticiranje kroničnih bolesti
- primjereno liječenje i rano otkrivanje i liječenje komplikacija kroničnih bolesti.

U djelatnosti opće/obiteljske medicine provode se preventivni pregledi i/ili dijagnostička obrada osiguranih osoba starijih od 50 godina koje u zadnje dvije godine nisu obavile klinički pregled i/ili dijagnostičku obradu, a obuhvaćaju postupke prikupljanja podataka osobne i obiteljske anamneze, antropometrijske nalaze (visina, težina i arterijski tlak), fizikalni pregled s naglaskom na palpaciju dojki i digitorektalni pregled, poseban ciljani razgovor usmjeren na nespecifične znakove zloćudnih bolesti, laboratorijske pretrage krvi (SE, KKS na hematološkom brojaču i test na okultno krvarenje u stolici) te mišljenje liječnika o eventualnim novootkrivenim bolestima i učinjenim intervencijama.

U djelatnosti zdravstvene zaštite žena provode se preventivni pregledi u dobi od 25 do 64 godine koje one nisu obavile zadnje tri godine, a obuhvaća postupak obriska vrata maternice po Papanicolaou.

Preventivne mjera zdravstvene zaštite osoba odrasle dobi:

1. Zdravstveni odgoj i prosvjećivanje
2. Preventivno-zdravstvene mjere za osobe s povećanim rizikom po zdravlje
3. Prevenција kroničnih nezaraznih bolesti (primarna i sekundarna prevenција)
4. Zdravstveno prosvjećivanje i savjetovanje osoba starijih od 65 godina
5. Prevenција zaraznih bolesti
6. Planiranje obitelji.

Tablica 10. **Plan prevencije i ranog otkrivanja bolesti u odrasloj dobi**

	PROVEDBENE AKTIVNOSTI	ROK PROVEDBE
ZDRAVSTVENI ODGOJ I PROSVJEĆIVANJE	Provođenje zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja (individualni rad i rad u malim grupama) poticanjem usvajanja i potpomaganjem zdravijih načina življenja: nepušenje, pravilna prehrana, redovita tjelesna aktivnost, unapređenje duševnog zdravlja uključujući prevenciju ovisnosti, odgovorno spolno ponašanje, poticanje usvajanja po zdravlje korisnih i mijenjanju po zdravlje štetnih navika, distribucija zdravstveno-edukativnih materijala radi provođenja zdravstvenog odgoja i promicanja zdravlja	2019. - 2021. kontinuirano
PREVENTIVNO-ZDRAVSTVENE MJERE ZA OSOBE S POVEĆANIM RIZIKOM PO ZDRAVLJE	Zdravstveni nadzor, savjetovanje, zdravstveno prosvjećivanje usmjereno usvajanju zdravih životnih navika i učenju samozaštitnih, suzaštitnih i drugih vještina	2019. - 2021. kontinuirano
PREVENTIVNI PREGLEDI OSOBA STARIJIH OD 50 GODINA	Pozivanje i obavljanje preventivnih pregleda pacijenata starijih od 50 godina koji u zadnje dvije godine nisu obavili klinički pregled i/ili dijagnostičku obradu Edukacija o važnosti odlaska na redovite preventivne preglede i organizirane preglede u okviru nacionalnih programa. (rak dojke, rak vrata maternice, rak debelog crijeva, rak prostate)	2019. - 2021. kontinuirano
ZDRAVSTVENO PROSVJEĆIVANJE I SAVJETOVANJE OSOBA STARIJIH OD 65 GODINA	Ocjenjivanje zdravstvenog stanja , osobito u odnosu na funkcionalno stanje starijih osoba (kretanje, vid, sluh, kontinentnost) Individualno zdravstveno prosvjećivanje i savjetovanje o prevenciji ozljeda i najučestalijih kroničnih bolesti	2019. - 2021. kontinuirano

	PROVEDBENE AKTIVNOSTI	ROK PROVEDBE
PREVENCIJA ZARAZNIH BOLESTI	Zdravstveno prosvjeđivanje i poduzimanje odgovarajućih protuepidemijskih mjera Cijepljenje prema važećem programu cijepljenja svih osoba i osoba s rizikom Provedba posebnih mjera kod opasnosti od epidemija, kod pojave zaraznih bolesti u obitelji, kliconoštva i sl. Upoznavanje ovisnika sa značajkama i putevima širenja AIDS-a, i hepatitisa B i C, opasnosti uporabe zajedničke igle, šprice i pribora i druge mjere U centrima za socijalnu skrb i nevladinim organizacijama u suradnji sa službama za prevenciju ovisnosti razviti posebne "outreach" programe (za visokorizičnu populaciju i suspektne uzimatele droga) koji uključuju dobrovoljno testiranje i edukaciju radi sprječavanja dublje ovisnosti, zaraze hepatitisom B i C, HIV-om itd.	2019. - 2021. kontinuirano
PLANIRANJE OBITELJI	Zdravstveni odgoj i prosvjeđivanje radi upoznavanja stanovništva s metodama planiranja obitelji i uporabom kontracepcije, održavanjem spolne higijene, prevencijom spolno prenosivih bolesti i AIDS-a te raka genitalnih organa; prethodni ginekološki pregled u vezi s planiranom trudnoćom; kontrolni pregledi radi sprečavanja patoloških stanja povezano s kontracepcijom, nakon prekida trudnoće.	2019. - 2021. kontinuirano
ZDRAVLJE ŽENA	Zdravstveno prosvjeđivanje i rano otkrivanje raka dojke, upoznavanje žena s čimbenicima rizika i tehnikom samopregleda dojki te registracija nalaza, fizikalni pregled (palpacija); zdravstveno prosvjeđivanje (edukacija i cijepljenje protiv HPV-a) i rano otkrivanje karcinoma vrata maternice (redoviti preventivni ginekološki pregledi, Papanicolaou-test), upoznavanje žena s čimbenicima rizika (rani početak seksualnog života, veći broj partnera, pušenje, spolno prenosive bolesti), metodama zaštite od spolno prenosivih bolesti i uspješnog liječenja karcinoma vrata maternice ako se otkrije u ranoj fazi; upoznavanje žena s čimbenicima rizika nastanka karcinoma jajnika i za rizične skupine upućivanje prema indikacijama; rano otkrivanje i liječenje prekanceroznih promjena vulve i vagine; rano otkrivanje karcinoma endometrija u žena s povećanim rizikom, preventivni pregledi ranog otkrivanja raka debelog crijeva	2019. - 2021. kontinuirano
NOSITELJI	Zdravstvene ustanove (timovi opće/obiteljske medicine - koncesionari i zaposlenici domova zdravlja u suradnji s drugim djelatnostima primarne i specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite, službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti zavoda za javno zdravstvo u suradnji s službama za epidemiologiju i školsku medicine, liječnici u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, specijalizirane zdravstvene ustanove u suradnji s djelatnicima škola i centrima za socijalnu skrb, Hrvatskim Crvenim križem i nevladinim organizacijama Druge pravne i fizičke osobe, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravlja (Nacionalni programi ranog otkrivanja raka)	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za zdravstvo Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	
POKAZATELJI PROVEDBE	- broj predavanja, individualnog savjetovanja, broj obavljenih pregleda	

6.4. PREVENCIJA ZA OSOBE STARIJE OD 65 GODINA

U Gradu Zagrebu, kao i u ostalim dijelovima Hrvatske, demografski pokazatelji indeksa starenja pokazuju rastuće staračko pučanstvo. Građani stariji od 65 godina su u Gradu Zagrebu 17,3% ukupnog stanovništva. Način i brzina starenja uvjetovani su nasljednim osobinama, kvalitetom života, izloženošću rizičnim čimbenicima i bolesti. Stoga je i zdravstvena zaštita starijih ljudi u najvećem dijelu određena sociodemografskim indikatorima.

Gerontološko-javnozdravstvena zaštita bavi se utvrđivanjem, praćenjem i proučavanjem te izvješćivanjem i evaluacijom zdravstvenih potreba i funkcionalne onesposobljenosti starijih osoba. U Gradu Zagrebu Centar za gerontologiju Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar" provodi gerontološko-javnozdravstvenu djelatnost koja obuhvaća prevenciju u trećoj životnoj dobi.

Preventivne gerontološko-javnozdravstvene mjere:

1. Praćenje, proučavanje, nadzor, koordinacija, evaluacija i izvješćivanje te planska projekcija gerontološko-javnozdravstvenih pokazatelja

2. Utvrđivanje, evidencija, praćenje i evaluacija zdravstvenih potreba starijih osiguranika od 65 godina, vođenjem javnozdravstvene gerontološke datoteke

3. Zdravstveno-gerontološka edukacija i primjena primarne prevencije

4. Programi zdravstvenih mjera i postupaka u zaštiti zdravlja starijih osoba

5. Koordiniranje djelatnosti i sudjelovanje u organizaciji i provedbi gerontološko-javnozdravstvenih akcija

6. Koordinacija provoditelja gerontološke i gerijatrijske zdravstvene skrbi i stalna edukacija zdravstvenih djelatnika.

Tablica 11. Plan prevencije i ranog otkrivanja bolesti u osoba starijih od 65 godina

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
PRAĆENJE, GERONTOLOŠKO-JAVNOZDRAVSTVENIH POKAZATELJA	Praćenje, proučavanje, nadzor, koordinacija, evaluacija i izvješćivanje te planska projekcija gerontološko-javnozdravstvenih pokazatelja (praćenje morbiditeta i mortaliteta u primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj zdravstveno-gerijatrijskoj zaštiti)	2019. - 2021. kontinuirano
UTVRĐIVANJE, EVIDENCIJA, PRAĆENJE I EVALUACIJA ZDRAVSTVENIH POTREBA VOĐENJEM JAVNOZDRAVSTVENE DATOTEKE	Ocjena zdravstvenog stanja pojedinog starijeg čovjeka i procjene njegove funkcionalne sposobnosti po definiranim obilježjima pokretnosti i samostalnosti; ocjena zdravstvenih potreba liječenja, terapijske i laboratorijske dijagnostike te korištenja vrste i načina primjene lijekova po ATK sustavu, preventivnih usluga, ocjena negativnoga zdravstvenog ponašanja (osobna i okolišna nehigijena, fizička i psihička neaktivnost, nepravilna prehrana, debljina, alkoholizam, pušenje, nepridržavanje uputa liječnika te utvrđivanje ostalih rizičnih čimbenika bolesnog starenja), ocjena zdravstvenih usluga kućnog liječenja, njege i rehabilitacije za starije, ocjena zdravstvenih potreba za hospitalizacijom akutnog tipa, smještaja u stacionar domova za starije osobe, gerijatrijske bolnice, dnevne bolnice, psihogerijatrijske odjele i druge zdravstvene ustanove i gerontološke centre	2019. - 2021. kontinuirano

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
ZDRAVSTVENO-GERONTOLOŠKA EDUKACIJA I PRIMJENA PRIMARNE PREVENCIJE	<p>Edukacija o starosti i starenju, razlikama zdravog i bolesnog starenja, preorijentacijskim novim radnim aktivnostima, mjerama primarne prevencije nastanka bolesnog starenja, negativnom i pozitivnom zdravstvenom ponašanju u starosti, zdravim životnim navikama starijih, aktivnom zdravom produktivnom starenju, očuvanje funkcionalne sposobnosti zdravih i bolesnih starijih ljudi, rizičnim čimbenicima nastanka bolesnog starenja prilagođenih individualnom gerontološkom pristupu za svakoga pojedinoga starijeg čovjeka uz praćenje zdravstvenih potreba i funkcionalne sposobnosti starijih osoba korisnika gerontološkog centra, mjere trajne tjelesne, psihičke i radne aktivnosti, odabranih preventivnih zdravstvenih mjera pri nastanku komplikacija vodeće bolesti u starosti, sprječavanja funkcionalne onesposobljenosti bolesnih starijih, razvijanje novih sposobnosti za očuvanje preostale funkcionalne sposobnosti, svakodnevne interdisciplinarnе pomoći, njege i rehabilitacije i edukacija o pridržavanju uputa liječenja i uzimanja lijekova pod nadzorom liječnika, programi edukacije za rano prepoznavanje osoba s demencijom te edukacija ciljanih skupina građana</p>	<p>2019. - 2021. kontinuirano</p>
ISTRAŽIVANJE I PRAĆENJE POTREBA STARIJIH OSOBA TE IZRADA PRIJEDLOGA PROGRAMA MJERA I POSTUPAKA U ZAŠTITI ZDRAVLJA STARIJIH OSOBA NA TEMELJU UTVRĐENIH POTREBA, EVALUACIJA PROVEDBE PROGRAMA	<p>Sukladno gerontološko-javnozdravstvenoj analizi registriranih objektivnih pokazatelja gerijatrijskog morbiditeta i mortaliteta te provedenih istraživačkih upitnika o ciljnom gerontološkom problemu, provoditi ciljane mjere očuvanja funkcionalne sposobnosti starijih osoba</p> <p>Razvijanje novih institucionalnih i izvaninstitucionalnih mjera i usluga, posebno mjera namijenjenih teško pokretnim i polupokretnim bolesnicima, provedba mjera preventivne farmakoterapije te mjere reaktivacije i reintegracije starijeg bolesnika; provedba preventivnih pregleda primarne prevencije za starije, uvođenje ciljanih stručnih programa trajne tjelesne, psihičke i okupacijsko-rekreacijske radne aktivnosti za starije, fizikalne terapije, psihološko savjetovanje, usluga organiziranog dnevnog boravka uključujući i dnevne boravke za starije osobe oboljele od demencije, usluge radne terapije, fizikalne njege i pomoći u kući, usluga logopedske terapije, dijete-tike, sigurnog okoliša radi prevencije ozljeda kod starijih te mjere očuvanja oralnog zdravlja.</p>	<p>2019. - 2021. kontinuirano</p>

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
KOORDINIRANJE DJELATNOSTI I SUDJELOVANJE U ORGANIZACIJI I PROVEDBI GERONTOLOŠKO-JAVNOZDRAVSTVENIH AKCIJA	Koordinacija svih provoditelja gerontološke i gerijatrijske zdravstvene skrbi i stalna edukacija zdravstvenih djelatnika koji se bave zdravstvenom zaštitom starijih osoba; edukacija formalnih i neformalnih njegovatelja, preventivne aktivnosti u lokalnoj zajednici radi promocije aktivnog i zdravog starenja, promocija programa skrbi za starije uključujući i promociju ciljanih programa skrbi za oboljele od demencije i članove njihove obitelji, prepoznavanje prvih znakova oboljelih od demencije, razvijanje suportivne zajednice-zajednice osjetljive na potrebe starijih osoba, intersektorska suradnja s ostalim sudionicima promidžbe aktivnoga i zdravog starenja sukladno europskim gerontološkim normama, informiranje i podizanje svijesti o potrebama i pravima osoba starije životne dobi, organizacija slobodnog vremena i razvijanje savjetovališta za starije osobe u zajednici	2019. - 2021. kontinuirano
KOORDINACIJA PROVODITELJA GERONTOLOŠKE I GERIJATRIJSKE ZDRAVSTVENE SKRBI	Koordinacija svih provoditelja zdravstvene zaštite starijih osiguranika i stalna edukacija (gerontološke tribine, mjesečne gerontološke ekspertize, seminari, kratki tečajevi, gerontološki treninzi, radionice o aktivnome zdravom starenju, edukacija formalnih i neformalnih njegovatelja)	2019. - 2021. kontinuirano
PROVOĐENJE SPECIJALIZIRANIH DIJAGNOSTIČKIH POSTUPAKA ZA RANO OTKRIVANJE BOLESTI	Interna medicina, infektologija, onkologija i radioterapija, neurologija, psihijatrija, dermatologija i venerologija, fizikalna medicina i rehabilitacija, opća kirurgija, neurokirurgija, maksilofacijalna kirurgija, urologija, ortopedija, ginekologija i opstetricija, otorinolaringologija, oftalmologija, anesteziologija, reanimatologija i intenzivno liječenje, radiologija, transfuzijska medicina, medicinska mikrobiologija s parazitologijom, nuklearna medicina (radioizotopna dijagnostika), klinička citologija, medicinska biokemija, patohistološka dijagnostika, fizikalna terapija u kući osigurane osobe, stomatološka protetika, ortodoncija, dentalna patologija i endodoncija, oralna patologija, parodontologija, oralna kirurgija	2019. - 2021. kontinuirano
NOSITELJI	<p> Gradski ured za zdravstvo Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Gradski ured za obrazovanje Gradski ured za sport i mlade Gradski ured za kulturu Gradski ured za mjesnu samoupravu Zdravstvene ustanove Ustanove socijalne skrbi Referentni centar za zdravlje starijih Ministarstva zdravstva RH pri Nastavnom zavodu za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar" Služba za gerontologiju te centri za gerontologiju pri domovima umirovljenika Dom zdravlja Zagreb - Centar referentno mjesto Europskog partnerstva za inovacije u području aktivnog i zdravog starenja Organizacije civilnog društva Mediji </p>	

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
SURADNICI U PROVEDBI	Ministarstvo zdravstva RH Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	
POKAZATELJI PROVEDBE	<ul style="list-style-type: none"> - javnozdravstvena datoteka - održane edukacije zdravstvenih djelatnika, tribine, mjesečne gerontološke ekspertize, seminari, kratki tečajevi, gerontološki treninzi, radionice o aktivnom zdravom starenju - izvješća o koordinaciji o provedbi provoditelja gerontološke i gerijatrijske zdravstvene skrbi - broj individualni savjetovanja i preventivnih pregleda - broj dostupnih programa zaštite zdravlja i skrbi za starije osobe - broj dostupnih izvaninstitucionalnih usluga za starije osobe - broj razvijenih suportivnih centara i savjetovališta za starije osobe 	

6.5. PREVENTIVNE MJERE STOMATOLOŠKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Tablica 11. Plan preventivnih mjera stomatološke zdravstvene zaštite

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
MJERE PREVENCIJE ZA TRUDNICE	Stomatološki pregled trudnica - otkrivanje karijesa i temeljni parodontološki pregled s indeksom stanja parodonta Općom anamnezom otkrivanje rizičnog pacijenta i upućivanje u specijalističko-konzilijarnu djelatnost po potrebi Zdravstveni odgoj preko tiskanih edukacijskih materijala s uputama o prehrani, važnosti dojenja za razvoj orofacijalnog sustava te zaštiti od djelovanja teratogenih čimbenika Program se ostvaruje zajedničkom suradnjom ginekologa, stomatologa, patronažnih i medicinskih sestara	2019. - 2021. kontinuirano
MJERE PREVENCIJA ZA DOJENČAD I DJECU DO 3 GODINE	Pedijatrovo obvezno upućivanje djeteta u stomatološku ordinaciju tijekom prve godine života Otvaranje stomatološkoga zdravstvenog kartona Zdravstveni odgoj uz korištenje edukacijskog materijala s uputama o prehrani, važnosti dojenja za razvoj međučeljusnih odnosa i orofacijalnog sustava te o izbjegavanju tzv. tješećeg karijesa zbog uzimanja slatkih napitaka tijekom noći, što dovodi do otapanja cakline i nastanka cirkularnog karijesa Program se ostvaruje zajedničkom suradnjom izabranog stomatologa koji ima ugovorenu dječju populaciju navedenog uzrasta, pedijatra i patronažnih sestara Obvezna kontrola kod stomatologa jednom godišnje Prevenција karijesa uporabom preparata fluora Drugi stomatološki pregled prije upisa u jaslice s izdavanjem potvrde o zdravlju zuba kao prilog pedijatrijskom uvjerenju	2019. - 2021. kontinuirano

	PROVEDBENE AKTIVNOSTI	ROK PROVEDBE
MJERE PREVENCIJA ZA PREDŠKOLSKU DJECU (OD 3 GODINE DO POLASKA U ŠKOLU)	<p>Pregled prije upisa u vrtić - prije upisa u vrtić obavezan je stomatološki pregled s izdavanjem potvrde o zdravlju zuba kao prilog pedijatrijskom uvjerenju</p> <p>Stomatološki pregled jednom godišnje</p> <p>Općom anamnezom otkrivanje rizičnog pacijenta (količina stimulirane sline)</p> <p>Uzimanje indeksa oralne higijene i zalijevanje fisura mliječnih zuba</p> <p>Zdravstveni odgoj djece i roditelja</p> <p>Pokazuje se metoda pranja zubi, a zatim djeca četkaju zube preparatima fluora, testira se oralna higijena</p> <p>Četkanje preparatima fluora jedanput mjesečno uz nadzor medicinske sestre u vrtiću</p> <p>Pregledi prije upisa u prvi razred osnovne škole</p> <p>Uvjet za upis u prvi razred jesu zdravi, pečaćeni ili sanirani prvi trajni kutnjaci i drugi mliječni zubi.</p> <p>Nakon pregleda i započete sanacije daje se potvrda za upis u školu</p>	2019. - 2021. kontinuirano
MJERE PREVENCIJE ZA ŠKOLSKU DJECU DO 14 GODINA	<p>Redoviti stomatološki pregled jedanput godišnje, zdravstveni odgoj djece kroz nastavni program uz uključivanje roditelja i nastavnika</p> <p>Uporaba preparata fluora svakih šest mjeseci, pečaćenje fisura</p> <p>Kontrola higijene usne šupljine bilježenjem odgovarajućih indeksa</p> <p>Obvezno bilježenje KEP indeksa za djecu u dobi od dvanaest godina</p> <p>Upućivanje ortodontu po potrebi (s osam godina treba utvrditi potrebu za ortodontskim tretmanom)</p> <p>Za djecu s teškoćama u razvoju provodi se pojačani nadzor i intenzivna selektivna preventiva, kao i kod ostale predškolske i školske djece.</p>	2019. - 2021. kontinuirano
MJERE PREVENCIJE ZA DJECU OD 14 DO 18 GODINA	<p>Redoviti stomatološki pregled dva puta godišnje, kontrola zubnih naslaga s bilježenjem indeksa oralne higijene, bilježenje KEP indeksa u osamnaestogodišnjaka</p>	2019. - 2021. kontinuirano
PREVENTIVNA SKRB IZNAD 18. DO 65. GODINE ŽIVOTA	<p>Obavezan stomatološki pregled jedanput godišnje, uklanjanje zubnih naslaga</p> <p>Unošenje u stomatološki karton obveznih epidemioloških podataka prema naputku Svjetske zdravstvene organizacije (CPITN, KEP, bezubost) Zdravstveni odgoj u stomatološkoj ordinaciji (daju se upute o oralnoj higijeni i samozaštiti)</p> <p>Obavezan stomatološki pregled pri novačenju kao dio obvezne medicinske dokumentacije</p>	2019. - 2021. kontinuirano
PREVENTIVNA SKRB ZA OSOBE STARIJE OD 65 GODINA	<p>Stomatološki pregled jedanput godišnje</p> <p>Izvaninstitucionalne usluge zaštite zdravlja starijih osoba</p>	
NOSITELJI	Zdravstvene ustanove, timovi stomatološke zaštite - koncesionari i zaposlenici domova zdravlja Grada Zagreba, Stomatološka poliklinika Grada Zagreba, Stomatološki fakultet sveučilišta u Zagrebu	
SURADNICI U PROVEDBI	<p>Gradski ured za zdravstvo</p> <p>Zdravstvene ustanove u Gradu Zagrebu</p> <p>Hrvatski zavod za javno zdravstvo</p> <p>Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje</p>	
POKAZATELJI PROVEDBE	KEP indeks	

6.6. PREVENTIVNE MJERE SOCIJALNE MEDICINE

Socijalna medicina prati i analizira demografske, vitalno-statističke i zdravstvene pokazatelje, funkcioniranje zdravstvenih sustava i načina rada zdravstva te predlaže i sudjeluje u provođenju aktivnosti radi zaštite i unapređenja zdravlja, smanjenja pobola, prijevremenog umiranja i patnje povezane s bolešću te racionalizacije u organizaciji i provođenju zdravstvene zaštite.

Radi praćenja i ocjene zdravstvenog stanja pučanstva te organizacije i rada zdravstvenih djelatnosti, na temelju zdravstveno-informacijskih sustava izrađuju se programi zdravstvene zaštite, zdravstvenih standarda i promicanja zdravlja.

Tablica 12. Plan preventivnih mjera socijalne medicine

PROVEDBENE AKTIVNOSTI		ROK PROVEDBE
PRAĆENJE KORIŠTENJA ZDRAVSTVENIH KAPACITETA I RADA ZDRAVSTVENIH SLUŽBI	Prikupljanje i obrada pokazatelja rada primarne, specijalističko-konzilijarne i bolničke djelatnosti prijeko potrebnih za praćenje zdravstvenog stanja građana Grada Zagreba i rada zdravstvenih službi.	2019. - 2021. kontinuirano
PRAĆENJE MORBIDITETA I MORTALITETA U PRIMARNOJ I STACIONARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI U GRADU ZAGREBU	Uključuje odgovarajuće statističko-analičke poslove, utvrđivanje vodećih uzroka pobola i smrtnosti, praćenje trendova te ocjenu zdravstvenog stanja stanovništva Razviti evidenciju po područjima gradskih četvrti	2019. - 2021. kontinuirano
EVALUACIJA PROVOĐENJA PROGRAMA MJERA IZ OBVEZNOG ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA	Sudjelovanje u praćenju provođenja programa prevencije i rano otkrivanja bolesti (osnovnih mjera zdravstvene zaštite) u dobnoj skupini dojenčadi i predškolske djece, školske djece, osoba odrasle dobi, osoba starijih od 65 godina Stručna evaluacija provedenih programa uz ocjenu zdravstvenog stanja pojedinih populacijskih skupina.	2019. - 2021. kontinuirano
SUDJELOVANJE U IZRADI EDUKACIJSKOG MATERIJALA I ZDRAVSTVENO INFORMIRANJE	Sudjelovanje u izradi stručnih sadržaja i informiranje javnosti iz područja socijalno-medicinske djelatnosti prema javnozdravstvenim problemima preko različitih medija Promicanje demografskih mjera	2019. - 2021. kontinuirano
STRUČNO-METODOLOŠKA POMOĆ I SURADNJA SA SVIM ZDRAVSTVENIM SLUŽBAMA	Kontinuirana suradnja sa zdravstvenim djelatnicima na svim razinama zdravstvene zaštite, odnosno u primarnoj, specijalističko-konzilijarnoj i bolničkoj zaštiti radi poboljšanja kvalitete zdravstvenih podataka i pokazatelja	2019. - 2021. kontinuirano
IZVJEŠČIVANJE I EVALUACIJA	Prema zadanim rokovima Hrvatskog zavoda za obvezno zdravstveno osiguranje izvješćivanje o svim socijalno-medicinskim aktivnostima povezano s mjerama iz obveznog zdravstvenog osiguranja.	2019. - 2021. Kontinuirano
NOSITELJI	Nastavni zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", Služba za javno zdravstvo, Odjel za zdravstvenu statistiku	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za zdravstvo Ured za demografiju Zdravstvene i socijalne ustanove Hrvatski zavod za javno zdravstvo Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	
POKAZATELJI PROVEDBE	- javnozdravstvena datoteka - održane edukacije zdravstvenih djelatnika - broj izdanih informativno-edukativnih materijala - izdan zdravstveno-statistički ljetopis Grada Zagreba	

6.7. PREVENTIVNE MJERE ZDRAVSTVENE EKOLOGIJE

Preventivne mjere zdravstvene ekologije obuhvaćaju mjere zaštite zdravlja ljudi u vezi sa čimbenicima okoliša s potencijalno štetnim djelovanjem i aktivnostima kojima se poboljšava kakvoća okoliša, koriste zdravi stilovi života i ohrabruje uporaba zdravih tehnologija. Mjere se odnose na sve vrste čimbenika okoliša (biološke, kemijske, fizikalne itd.), a provode se u svim medijima okoliša koji s čovjekom dolaze u dodir - voda, namirnice, zrak, sunce, tlo itd.

Tablica 13. Plan preventivnih mjera zdravstvene ekologije

	PROVEDBENE AKTIVNOSTI	ROK PROVEDBE
ZDRAVSTVENE MJERE ZAŠTITE ČOVJEKOVA OKOLIŠA - ZDRAVSTVENA ISPRAVNOST VODE	Sudjelovanje u epidemiološkom nadzoru nad vodoopskrbom - mjere kontrole zdravstvene ispravnosti vode Provođenje mjera sanacije u incidentnim situacijama onečišćenja vodoopskrbnog sustava Prikupljanje podataka i izrada izvješća o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće i stanju vodoopskrbe.	2019. - 2021. kontinuirano
ZDRAVSTVENE MJERE ZAŠTITE ČOVJEKOVA OKOLIŠA - ZDRAVSTVENA ISPRAVNOST NAMIRNICA I PREDMETA OPĆE UPORABE MJERE DERATIZACIJE, DEZINFEKCIJE DEZINSEKCIJE	Epidemiološki nadzor nad zdravstvenom ispravnošću namirnica i predmeta opće uporabe - mjere kontrole zdravstvene ispravnosti Prikupljanje, obrada i analiza podataka iz laboratorija ovlaštenih za ispitivanja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe radi epidemiološkog nadzora Praćenja razina kontaminanata u namirnicama, praćenje njihova unosa te ocjena ugroženosti zdravlja stanovništva Ostale zdravstvene mjere zaštite čovjekova okoliša u djelokrugu rada Zavoda za javno zdravstvo - sudjelovanje u praćenju zdravstvenih posljedica i predlaganju mjera za sprječavanje i suzbijanje različitih štetnih djelovanja iz okoliša, uključujući i štetno djelovanje UV zračenja Nadzor nad provedbom DDD mjera	2019. - 2021. kontinuirano
PRAĆENJE STANJA UHRANJENOSTI STANOVNIŠTVA	Kontinuirano praćenje stanja uhranjenosti svih segmenata populacije posebice vulnerabilnih skupina (djece, starijih osoba, trudnica), radi otkrivanja prehrambenih poremećaja kao i prehrambenih deficitarnih stanja koja su od javnozdravstvenog značaja U slučajevima pothranjenosti i/ili pojedinih deficitarnih stanja potrebno je ispitati uzroke, a u slučajevima hiperalimentacije i pretilosti ispitati i ostale rizične čimbenike koji doprinose razvoju kroničnih bolesti za koje je dokazano da su povezani s prehrabnim navikama Osim izvješćivanja o rezultatima antropometrijskih mjerenja, kliničkih pregleda i biokemijskih istraživanja, provoditi će se dodatna ispitivanja o prehrabnim navikama i potrošnji hrane na potrebnom uzorku radi poduzimanja mjera za unapređenje prehrane	2019. - 2021. kontinuirano
PROMICANJE ZDRAVLJA, ZDRAVSTVENI ODGOJ I EDUKACIJA STANOVNIŠTVA IZ PODRUČJA PREHRANE	Edukacija pojedinih skupina stanovništva o pravilnoj prehrani, kvaliteti namirnica; sudjelovanje u informiranju i izobrazbi potrošača povezano s deklaracijama na prehrabnim proizvodima Modifikacija prehrabnih navika stanovništva s ciljem prevencije nekih kroničnih masovnih bolesti za koje je poznato da je nepravilna prehrana rizik nastanka kao npr. kardiovaskularne bolesti, hipertenzija, osteoporoza, dijabetes i neke lokalizacije karcinoma Prenošenje poruka o utjecaju prehrane na zdravlje i mogućnostima preveniranja nekih kroničnih bolesti populaciji preko sredstava javnog priopćavanja.	2019. - 2021. kontinuirano

	PROVEDBENE AKTIVNOSTI	ROK PROVEDBE
NOSITELJI	Zdravstvene ustanove; domovi zdravlja, Nastavni zavod za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", Služba za zdravstvenu ekologiju, Odjel za ekologiju Gradskog ureda za zdravstvo, ugovoreni nositelji provedbe DDD mjera	
SURADNICI U PROVEDBI	Gradski ured za zdravstvo Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša Organizacije civilnog društva i druge pravne osobe iz navedenog područja djelatnosti Hrvatski zavod za javno zdravstvo Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	
POKAZATELJI PROVEDBE	- broj provedenih programa - broj uzetih uzoraka	

VII. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Člankom 9. stavkom 1. alinejom 6. Zakona o zdravstvenoj zaštiti propisano je da jedinica područne (regionalne) samouprave ostvaruje svoja prava i obveze, zadaće i ciljeve na području zdravstvene zaštite tako da donosi jednogodišnje i trogodišnje planove promicanja zdravlja, prevencije te ranog otkrivanja bolesti.

Na temelju navedenog članka Zakona, Gradska skupština je na 19. sjednici, 30. studenoga 2010. donijela Plan promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti u Gradu Zagrebu za razdoblje 2011. - 2014. (Službeni glasnik Grada Zagreba 18/10), u daljnjem tekstu Plan. Gradska skupština je na 34. sjednici, 1. prosinca 2015. donijela Zaključak kojim se produžuje provedba "Plana promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti u Gradu Zagrebu za razdoblje 2011. - 2014." do kraja 2016. (Službeni glasnik Grada Zagreba 25/15), a na 48. sjednici 20. prosinca 2016. donesen je Zaključak kojim se produžuje provedba Plana do 2017. (Službeni glasnik Grada Zagreba 23/16). Gradska skupština Grada Zagreba je na 6. sjednici, 4. prosinca 2017. donijela Zaključak kojim se produžuje provedba Plana do kraja 2018. (Službeni glasnik Grada Zagreba 22/17).

Mjere i programi prevencije i ranog otkrivanja bolesti provest će se s definiranim nositeljima, a koji sukladno važećim zakonskim propisima provode mjere iz područja promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti, a sve sukladno ovom planu promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti u Gradu Zagrebu za razdoblje 2019. - 2021. i Programu mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

4.9. FINANCIJSKA SREDSTVA

Sredstva za provedbu Plana promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti u Gradu Zagrebu za razdoblje 2019. - 2021. osigurat će se prema utvrđenim smjernicama ekonomske i fiskalne politike iz proračuna Grada Zagreba, na temelju prethodnoga međuresornog usklađivanja na stavkama mjerodavnih ureda, nositelja provedbe pojedinih mjera te ostalih ustanova sukladno njihovoj djelokrugu i obvezama kao nositelja provedbe pojedinih mjera i aktivnosti iz navedenog plana, a sve sukladno Zakonu o fiskalnoj odgovornosti.

Za provedbu mjera promicanja zdravlja koje se provode u suradnji s udrugama, Gradska skupština Grada Zagreba donosi svake godine uz proračun Grada Zagreba jednogodišnji operativni program iz područja zaštite zdravlja. O provedbi aktivnosti i mjera iz navedenog programa podnosi se izvješće Gradskoj skupštini Grada Zagreba dva puta godišnje.

Ostale mjere i aktivnosti javnozdravstvenog nadstandarda iz Plana promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti u Gradu Zagrebu za razdoblje 2019. - 2021. provodit će iz osiguranih financijskih sredstava proračuna Grada Zagreba, na poziciji Gradskog ureda za zdravstvo - Razdjel 10. Redovite mjere zdravstvene zaštite koje provode zdravstvene ustanove, a sredstva za njihovu provedbu osigurana su u proračunu zdravstvenih ustanova preko Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (obvezno zdravstveno osiguranje), te za njih nije potrebno dodatno osiguravati sredstva u proračunu Grada Zagreba.

KLASA: 021-05/18-01/415

URBROJ: 251-01-05-18-7

Zagreb, 17. prosinca 2018.

Predsjednik
Gradske skupštine
dr. sc. Andrija Mikulić, v. r.